Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана | № 9 (15632) | 1981 оной январиин 11, воскресени | Сэн 2 мүнгэн.

Украинын ССР-эй Нүүрhэнэй промышленностиин министерствын „Ждановская-капитальная-1“ гэжэ шахтын барилгашадта, хабсаргагшадта, ашаглалгада оруулагшадта, партийна, профсоюзна ба комсомолой организацинуудта, барилгада хабаадагшад бүгэдэндэ

Хүндэтэ нүхэдүүд!

Донецкэ нүүрhэнэй бассейндэхи эгээн ехэ «Ждановская-капитальная-1» гэжэ шахтын барилгын нормативна болзорhоо жэлээр урид дүүргэгдэhэн тухай мэдээсэл КПСС-эй Центральна Комитедтэ ехэ баяртайгаар угтагдаа.

Жэлэй туршада 2,1 миллион тонно антрацит нүүрhэ малтан абаха ба шанаржуулха түгэс оньhожоруулагдамал комплексын оронои шахта барилгын түүхэдэ анха түрүүшынхеэ иимэ богони болзорнуудта бүтээгдэhэн ба амжалтатайгаар ашаглалгада оруулагдаhаниинь — ороной түлишын ба элшэ хүсэнэй баазые хүгжөөлгын талаар арбадахи табан жэлэй даалгабаринуудые дүүргэхэ хэрэгтэ оруулагдаhан горитой хубита болоно.

Таанадай ажалай амжалтанууд — инженерно зоримгой шиидхэбэрнин, шахта баридаг түрүү онол аргануудые зоримгойгоор хэрэглэлгын үрэ дүн мүн.

Партийна, профсоюзна болон комсомолой организацинуудай эмхидхэлэй ба политическэ эршэмтэй габшагай хүдэлмэринь барилгада хабаадажа байгаа бүхы хүдэлмэрилэгшэдые шэн зоригто ажалда элсүүлхэ арга олгоо, нүүрhэнэй предприятинуудые болзорhоо урид ашаглалгада оруулхын түлөө социалис мүрысөөндэ зохёон байгуулхы үүсхэл гаргаха ба тон харюусалгатайгаар хандаха ябадалда туhа хүргөө.

Барилгые ашаглалгада оруулагшад съездын урда тээхи мүрысөөндэ барилгашадай эстафетые халан абаад, КПСС-эй XXVI съездын нээгдэхэ үдэр хүрэтэр 100 мянган тонно эрхим шанартай антрацит нүүрhэ хэрэглэгшэдтэнь эльгээхээр шиидэнхэй гэжэ тэмдэглэхэдэ урматай байна.

Нүүрhэ малтан абаха томо предприятинуудые эршэмтэй түргэн бариха талаар таанадай туйлаhан үнэтэ дүй дүршэл үргэнөөр дэмжэгдэхэ, нүүрhэнэй промышленностиин бүхы шахтануудай барилгашадай дунда дэлгэрүүлэгдэхэ гээд этигэжэ байhанаа элирхэйлнэб.

Элүүр энхэ, золтой жаргалтай байхыетнай, КПСС-эй XXVI съездые эрхимээр угтахын түлөө социалис мүрысөөндэ бүри ехэ шэнэ амжалтануудые туйлахыетнай, хүндэтэ нүхэдүүд, таанадта хүсэнэб.

Л. БРЕЖНЕВ.

БИ—ТАБАН ЖЭЛДЭ, ТАБАН ЖЭЛ—НАМДА

Хүндэтэ уншагшад! Мүнөөдэрhөө эхилжэ, амаралтын үдэр бүхэнэй номерто иимэ юрэнхы гаршагтай материалнуудые толилжо байхабди. Эндэмнай гол түлэб ажалай түрүүшүүлэй үйлэдбэриин ашаг үрэ, шанар дээшэлүүлхэ арга боломжонууд, нөөсэнүүд тухай, шэнэ табан жэлэй туршада хүн зоной байдал hуудал hайжаруулха хэрэгтэ туйлагдажа байгаа амжалтанууд тухай hанамжа, дурадхалнууд ниитэлэгдэхээр хараалагдана. Тиимэhээ эдэ асуудалнуудаар өөhэдынгөө hанал бодол тухай бэшэжэ байхыетнай та бүгэдые уряалнабди.

УЛАМ ЭДЭБХИТЭЙГЭЭР АЖАЛЛАХАБДИ

Түсэбтэ арбадахи табан жэлэй түгэсхэхы жэлэй hүүлшын hарануудта «Табан жэлэй түгэсхэлэй үедэ — эршэтэ ажал» гэhэн уряатай мүрысөөн манай заводто илангаяа хүсэтэйгөөр дэлгэрээ hэн. Заводой цехүүдтэ, үйлэдбэриин участогууд дээрэ энэ мүрысөөнэй эршэ илангаяа тодоор харагдадаг байгаа. Юуб гэхэдэ, түрэл партиингаа XXVI съездые нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө эрмэлзэhэн коллективүүд, хүдэлмэришэдэй олонхинь дээшэлүүлэгдэhэн уялгануудые абаhан байна. Абаhан уялгаяа саатагүй дүүргэхэ, хэлэhэн үгэдөө хүрэхэ гээшэ гансал уряа бэшэ, харин хүдэлмэришэн хүнэй нэрэ хүндын хэрэг ха юм.

Минии хүдэлдэг цехэйшье коллектив мүрысөөндэ хам оролсожо, үндэр үрэ дүн туйлан, арбадахи табан жэлэйнгээ түсэб, уялгануудые болзорhоонь урид дүүргээ hэн. Манай цех бүхы табан жэл соо hара бүриингөө даабарине сүм дүүргэдэг байhан юм. Завод соохи социалис мүрысөөндэ нэгэтэ бэшэ илажа, түрүү hууринуудта гарадаг байгаабди.

Заводой цехүүдэй болон бүхы коллективэй туйлаhан амжалта табан жэлэй түсэбые болзорhоонь урид дүүргэхын түлөө дэлгэрhэн социалис мүрысөөнhөө эхитэй. Энэ мүрысөө манай заводто эрхим хүдэлмэришэдэймнай нэгэн, фрезеровщик Тимофей Изотович Федоров эхилhэн юм. Тэрэнэй үүсхэлые заводой бүхы хүдэлмэришэд дэмжээ hэн. Тиин 1980 оной декабриин нэгэндэ, болзорто сагаа бүхэли hараар урид лан, 1200 гаран хүдэлмэришэд хубиингаа табан жэлэй түсэб дүүргэhэн тухайгаа мэдээсээ бэлэй. Манай цехэй 80 хүдэлмэришэд табан жэлэйнгээ түсэб болзорhоо урид дүүргээ.

Арбадахи табан жэлэй эхин дээрэ би энэ түсэбөө 3,5 жэл соо дүүргэхэб гэжэ уялга абаа hэм. Тэрэ үедэ энээндэ этигэхэ хүн хомор hэн. Хэды бодожо, тооложо үзөөшье hаа, өөртэмнишье айдаhатай шэнги байгаа бэлэй.

Энэ уялгаяа би 1979 оной мартын 1-дэ сүм бэелүүлээ hэм. Тиигэжэ хубиимни табан жэлэй түсэб 3 жэл 2 hара соо дүүргэгдээ. 1980 оной ноябриин 12-то найман жэлэй түсэб дүүргээд байгаа hэм.

Иигэжэ өөрынгөө амжалта дурдахада, hайрхаhан шэнги, аягүйшье байжа болохо. Теэд би түрүүн уялга абахадаа бүгэдэндэ дуулган, үүсхэл гаргажа, нүхэдөө социалис мүрысөөндэ уряалhан байнаб. Тиимэhээ мүнөө тэрэ уялгануудаа коммунис ёhоор, нэрэтэй солотойгоор дүүргээб гэжэ омогорхон мэдүүлнэ гээшэб. Иимэ туйлалтанууд бүхы минии хүдэлмэришэд нүхэдтэ «hайнаар хүдэлхэ, ехые туйлаха» гэhэн уряа болоhой гээд hанадагби.

«КПСС-эй XXVI съездые нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө дэлгэрhэн социалис мүрысөөн тухай» партиин ЦК-гай тогтоол манайшье коллективтэ ажалай эдэбхи бадаруулжа, социалис мүрысөө эршэдүүлээ. Би түрэл партиингаа ээлжээтэ съездын нээгдэхэ үдэр болотор 1981 оной нэгэдэхи кварталай түсэбые дүүргэхын түлөө мүрысөө дэлгэрүүлхые уряалаа hэм. Энэ уряаемни заводой олон хүдэлмэришэд халуунаар дэмжэнхэй.

Ажабайдалаймнай, амжалта түгэс дабшалтымнай шухала шатанууд болохо табан жэлнүүдэй бэлшэр дээрэ байхадаа, минии hанахада, арбадахи табан жэлэй үедэ үшөө хүсэд шиидхэгдээгүй асуудалнууд тухай хэлэхэ дуран хүрэнэ. Эндэ нэн түрүүн ажалай журам, хүдэлмэриин эмхидхэлые, кадрнуудые бэлдэлгэ тухай дурдамаар гэжэ hанагдана.

Жэшээнь, элдэб шалтагаанаар ажалай сагай hамшаагдадаг ушар абаад харая. Ажалдаа гээгдэhэн хүн халаанайнгаа, дам саашань, hарынгаа түсэб дүүргэхэ аргагүй болоно. Харин түсэб хадаа бригада, цех бүхэндэ гэшүүдэйнь тоогоор үгтэнэ ха юм. Тиин бригада соо, жэшээнь, 2—3 хүнэй ажалдаа хожомдоод, түсэбөө дүүргэхэгүйдэ, хамтынь түсэб яажа дүүргэгдэхэб? Ажалhаа хожомдоhон, hали-боли хүдэлhэн зарим залхуушуулай түлөө бусадынь хүдэлхэ болоно бшуу. Тиимэhээ ажалай журам hайжаруулха гээшэ хүдэлмэришэдэй өөhэдынь лэ шиидхэхэ хэрэг гээд hанагдана.

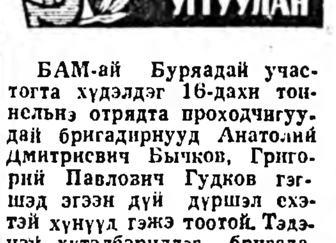
Хоёрдохёор, кадрнууд тухай асуудал. Энэ талаар манай заводто hүүлэй үедэ ехэ оролдолго гаргагдана. Гэр байра олоор баригдана, ажалай ба амаралтын эрхэ байдал hайжаруулагдана. Тиимэhээ хүдэлмэришэдэй ажалhаа гаража ошохо ябадал нилээд хороо. Гэбэшье, үшөөл олон байна гээд тэмдэглэлтэй. Манай заводто ямаршье hаа хүдэлмэришэн хэрэгтэй бэшэ. Харин тусхай шанартай, тусхай шэглэлтэй хүдэлмэри бүтээжэ шадаха мэргэжэлтэй хүнүүд хэрэгтэй. Тиимэhээ үндэр мэргэжэлтэй хүдэлмэришэнэй ажалhаа гарахада, тэрэниие hэлгэхэнь хүшэр болошодог гээшэ.

Заводой цехүүдтэ олон залуушуул hурагшадаар ородог. Хэдэн зуун хүбүүд, басагад кадрнуудые бэлэдхэлгын таhагта hуралсана. Тэдэнэр манай ерээдүйн халаан, заводто тон хэрэгтэй хүнүүд, теэд тэдэнэй мэргэжэлээ шэлэжэ, заводой хүдэлмэришэ коллективтэ дадажа, эндэ үлэхын түлөө ямар оролдолго гаргагдадаг гээшэб?

Залуушуултай ябуулагдаха хүдэлмэриие олонхи ушарта концерт, спорт гэхэ мэтээр ойлгогдодог. Тэдэ хэрэгтэйл юм бээ. Теэд залуушуулай ажабайдалайнь асуудалнуудта мүн лэ hаналаа табилсахаар гээшэ. Эндэ бидэшье, үнинэй хүдэлмэришэд, өөhэдынгөө алдууе мэдэрхэ зэргэтэйбди. Юуб гэхэдэ, бидэндэ hурахаяа ерэhэн залуушуулые түрүүшын үдэрhөө мэргэжэлтэйнь танилсуулжа, hурган хүмүүжүүлжэ эхилхын орондо, элдэб гар үзүүрэй хэрэгтэ заража эхилдэг ушар үшөөл олон. Тиигэhээр байтар саг үнгэржэл байха, залуу хүндэ салин хүлhэн хэрэгтэй, харин хүдэлмэришэнэй разряд абахань удаарха. Эндэ бидэнэр гансашье мэргэжэлэйнгээ нюусые залуушуулда дамжуулха бэшэ, харин тэдэнэй ажабайдалай харгые заажа үгэхэ, hурган хүмүүжүүлэгшэд болоно.

Оршон ерээд байhан Шэнэ жэл манай ажалай, ажабайдалай намтарта онсо шэнжэтэйгээр бэшэгдэн үлэхэ. Гүрэн түрэмнай, совет араднай илалта түгэс дабшалтынгаа үшөө нэгэ алхам хэжэ, арбан нэгэдэхи табан жэлээ эхилбэ. Түрэл Коммунис партиингаа ээлжээтэ XXVI съездые нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө манай ажалша арадай эмхидхэhэн социалис мүрысөөн үдэр ерэхэ бүри улам улам эршэдэнэ. Энэ дэмбэрэлтэ жабхалан үедэ «1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд» тушаа КПСС-эй ЦК-гай проект тунхаглагдаба. Тэрэниие совет арад зомнай халуунаар угтажа, ажалша коллективүүднэй зүбшэн дэмжэнэ. Тиигэншьегүй яахаб. Партиимнай хараа түсэбүүд бүгэдэ арадаймнай хэрэг мүн ха юм.

В. АНПИЛОГОВ,
Улаан-Үдын авиационно заводой токарь.

БАМ-ай Буряадай участогта хүдэлдэг 16-дахи тоннельнэ отрядта проходчигуудай бригадирнууд Анатолий Дмитриевич Бычков, Григорий Павлович Гудков гэгшэд эгээн дүй дүршэл ехэтэй хүнүүд гэжэ тоотой. Тэдэнэй хүтэлбэрилдэг бригаданууд үбэл, зунгүй, хүйтэ, нойтондо метр метрээр урагшаа дабшажа, агуу ехэ барилгын тон харюусалгатай хүдэлмэриие амжалтатайгаар бэелүүлнэ. КПСС-эй XXVI съездын хүндэлэлдэ үндэр уялга абаhан эдэ бригаданууд, хоорондоо мүрысэн ажаллаха зуураа, үндэр бүтээсэ туйлана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: бригадир А. Д. Бычков.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ЗОРИЛГОЁО ТОДОРХОЙЛООД...

Үнгэрhэн жэлдэ хэхэ ажал, шиидхэгдэхэ асуудалнууд олон байба. Нёдондоной июнь hарада КПСС-эй Центральна Комитедэй Пленум боложо, партиин ээлжээтэ XXVI съездые зарлаха тухай тогтоол батлан абаhан юм. Тиимэhээ бидэнэр ажалдаа туйлаhан бүхы амжалтануудаа партиин съездэ зорюулhан байнабди. Нёдондо туйлаhан амжалтануудшье олон. КПСС-эй XXV съездээр манай урда табигдаhан арбадахи табан жэлэй зорилгонууд бэелүүлэгдээ. Энэ хугасаа соо 16.203 мянган түхэригэй барилга хэгдэбэ гэхэ гү, али түсэбhөө гадуур 458 мянган түхэриг ашаглагдаба.

Арбадахи табан жэлдэ үйлэдбэридөө эрхим үрэ дүнгүүдые туйлаhан коллективүүд, хүдэлмэришэд Гусиноозёрско ГРЭС-эй барилга дээрэ олон юм. Жэшээлхэдэ, А. Д. Новиков, Г. Г. Гантимуров, В. И. Рупышев, И. П. Крючков гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг модошо дархашуулай, шулуушадай бригадануудай коллективүүд табан жэлэй туршада 6—7 жэлэй даабаринуудые бэелүүлhэн байна. Тиихэдэ «Востокэнергомонтаж» трестын Гусиноозёрско участогай (начальнигынь А. М. Дядькин), нүүдэл-оньhожоруулагдамал колоннын (начальнигынь В. И. Батышев) коллективүүд мүн лэ бүтээсэ ехэтэй ажалай үльгэр жэшээ харуулна.

Дэлхэйн түрүү үзэл бодолтой хүн түрэлтэнэй агуу ехэ вождь Владимир Ильич Ленинэй түрэhөөр 110 жэлэй алдарта ойе нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө социалис мүрысөөндэ ГРЭС-эй барилгашад тон эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, ажалдаа ехэ амжалтануудые туйлаhан юм. Жэшээлхэдэ, барилгын 1-дэхи, 2-дохи, 3-дахи участогуудай коллективүүд үнгэрhэн жэлэй дүрбэн hарын түсэб болзорhоонь холо урид бэелүүлээ бэлэй. Тиихэдэ 4-дэхи автобазын жолоошод Г. Викулин, А. Литвинцев, Н. Жилков, В. Парфиненков, М. Токарев, 3-дахи участогай шулуушад М. Деревцова, З. Глазкова, Н. Баранов болон бусад олон хүдэлмэришэд хубиингаа табан жэлэй түсэбүүдые бэелүүлhэн байна.

«1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд» тухай партиин XXVI съезд дээрэ харагдаха КПСС-эй ЦК-гай проектые ГРЭС-эй барилгашад урма баяртайгаар угтажа, гүнзэгыгөөр шудална, өөhэдынгөө hанамжа, дурадхалнуудые оруулна. Олон хүдэлмэришэд, коллективүүд съездын хүндэлэлдэ абаhан социалис уялгануудаа шэнэлнэ, 1981 онойнгоо зорилгонуудые тодорхойлно. Жэшээлэн хэлэхэдэ, Г. Г. Гантимуровай хүтэлбэрилдэг бригадын коллектив шэнэ жэлэйнгээ даабари 130 процент дүүргэхэ гэhэн зорилго урдаа табиба. «Сибэнергосантехмонтаж» трестын участогай коллектив урид абаhан уялгаяа хоёр дахин ехэ болгон шэнэлээ, мүн Н. Федотовой даадаг бригадын электрохабсаргашад «Табан үдэрэй даабарине—дүрбэн үдэртэ» гэhэн уряа доро бүхэли жэл соо хүдэлхэ гэжэ шиидэнхэй.

Иимэ жэшээнүүд манай эндэ үшөө бии даа. Энэ хадаа Гусиноозёрско ГРЭС-эй барилгашадай политическэ ба ажалай үндэр дэбжэлтые гэршэлнэ гээшэ. Шэнэ табан жэлэй түсэбүүдэй дүүргэлтэдэ өөhэдынгөө хубитые ехээр оруулха гэhэн эрмэлзэл зоригоор дүүрэн ГРЭС-эй барилгын управлениин барилгашад болон хабсаргагшад хамтынгаа суглаан дээрэ КПСС-эй ЦК-гай проектые hайшаан дэмжээд, дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялгануудые абаа. Тиигэжэ манай коллектив 1981 ондо түсэбөөр хараалагдаhан 6 миллион түхэригэй орондо 9 миллион түхэриг ашаглаха, 1985 он хүрэтэр электростанциин хоёрдохи ээлжээнэй тус тустаа 210 мянган киловатт хүсэтэй хоёр энергоблок ашаглалгада тушааха гэhэн ехэ зорилго урдаа табяа.

Манай Эхэ ороной саашанхи хүгжэлтын программа дотор 1990 он хүрэтэр Гусиноозёрско ГРЭС-эй барилга дүүргэхэ гэhэн зорилго табигданхай. Тиимэhээ бидэнэр дүн хамта 1260 мянган киловатт хүсэтэй 6 энергоблогhоо гадна, туhаламжын олон тоото объектнүүдые, байрын гэрнүүдые, ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалгын комбинадуудые бариха байнабди. Мүнөөдэр хэжэ байhан ажалнай совет арадай аша туhада хэгдэнэ. Тиимэhээ манай барилгашад абаhан уялгануудаа сүм бэелүүлхын, партиин ээлжээтэ съездын хуралдаае нэрэтэй солотойгоор угтахын тула бүхы хүсэеэ элсүүлэн хүдэлхэ.

В. НИКИТИН,
Гусиноозёрско ГРЭС-эй барилгын управлениин начальник.

ПАРТИИН ТҮСЭБҮҮД—АРАДАЙ ТҮСЭБҮҮД

Партиин XXVI съезд дээрэ харагдаха КПСС-эй ЦК-гай проект дотор найруулагдаhан хүдэлмэриин түсэбүүд асари ехэ байна. Партийна ба экономическа hуралсалда хабаададаг совет хүнүүд ерэхэ табан жэлдэ шиидхэгдэхэ зорилгонуудые hонирхолтой, урматайгаар зүбшэн хэлсэхэдээ, хүдэлмэриин ашаг үрэ болон шанар саашадань дээшэлүүлхэ нөөсэ арга боломжонуудые эдэбхитэйгээр бэдэрнэ. ТАСС-ай корреспондентнүүд тэдээн тухай иигэжэ мэдээсэнэ:

МОСКВА. ЗИЛ-эй автомобиль бүтээдэг хори мянга гаран хүдэлмэрилэгшэд «Экономическа hуралсалай пропагандист, hурагша бүхэниие арьбалалтын талаар өөрын тоосоотой болгохо» гэhэн түрүүшүүлэй үүсхэл дэмжэбэ. Энэ коллектив түсэбтэ табан жэлэй турша соо гурба миллион үлүүтэй түхэриг алмажа, мүнөө жэлдэ амжалтатайгаар хүдэлмэрилхэ hайн үндэhэ hуури табинхай.

Иимэ ехэ амжалтануудые ямар аргаар туйлааб? Пропагандистнууд ба hурагшад коллективэй ажал хүдэлмэриин гол шэглэлнүүдтэ — ажал оньhожоруулха, тэрэнэй бүтээсые дээшэлүүлхэ асуудалда халуун анхарал хандуулна.

Жэшээлэн хэлэбэл, пропагандист Б. Вершковой толгойлдог комплексно бригада оньhожоруулан нарижуулха арбаад дурадхал, гурбан ухаалан зохёолго үйлэдбэридэ нэбтэрүүлжэ, хахад миллион үлүүтэй түхэриг алмаха арга олгоо.

Гол шэглэлнүүдэй проектые зүбшэн хэлсэлгын үедэ эндэхи үүсхэлшэд нилээд ехэ нөөсэ арга боломжонуудые элирүүлhэн байна.

СЕВЕРОБАЙКАЛЬСК (Буряадай АССР). Тоннель баридаг 16-дахи отрядай проходчигуудай үүсхэл БАМ-ай баруун участогтахи дүрбэдэхи участогай забойдо эршэмтэй түргэн хүдэлмэри hэргээхэ арга олгобо. Мүнөө хада хабсагайе hэтэлэн «гараха хүдэлмэри» сүүдхэ бүри метр үлүүтэйгээр нэмээжэ, нормативна үрэ дүнгүүдые улам дээшэлүүлнэ.

НАХОДКА (Примориин хизаар). Фрезеровщик Г. Чумашые хүдэлмэришэн-шэнжэлэгшэ гэжэ, судна бүтээгшэд нэрлэнэ. Ажал эмхидхэдэг онол аргаяа экономическа эрдэм шудалагшадта хэлэжэ үгэhэн байна. Тэрэнь океан далайн теплоходуудые заhабарилдаг станочнигуудай ажалай бүтээсэ эрид дээшэлүүлхэ арга олгоо.

Гол двигательдэ хэрэглэгдэхэ детальнуудые бүтээлгэ энэ предприятида үнихэнэй hаад ушаруулдаг участок байhан юм. Үүсхэлшэ хүдэлмэришэн энэ дутуу дундые усадхаха ябуулга хэжэ эхилээ. Гурбан станок даажа абаад, хүдэлмэриин саг алмахаар тэдэниие тодхобо.

Үүсхэлшын дүй дүршэл коллектив дотор нэбтэрүүлэгдэнхэй. Находкын судна бүтээлгын заводто түхеэрэлгэ хэрэглэлгын ашаг үрэ нилээд дээшэлээ. Хүдэлмэрилдэг газарнуудта элирүүлэгдэhэн нөөсэнүүд «Юрий Смирнов» гэжэ томо теплоходые болзорhоо урид заhабарилхадань туhалhан байна.

Находкын судна заhабарилагшад Соведүүдэй ороной коммунистнуудай ехэ хуралдаанай нээгдэхэ үдэр хүрэтэр океанай үшөө нэгэ судна болзорhоо урид бэлэн болгохо уялга абанхай.

АЛМА-АТА. «Поршень» гэжэ заводто «Ажахы эрхилэлгын онол арга улам нарижуулан hайжаруулха» теоретическэ семинарай хэшээл урдынхиhаа ондоогоор эхилбэ. Эндэ hурагшад декабрь hарада предприятиин эгээн үндэр бүтээсэ туйлаhантай дашарамдуулан, пропагандист А. Задорожные амаршалаа. Семинарые хүтэлбэрилэгшын үүсхэлээр тус коллектив продукциин шанар hайжаруулха, тэрэниие бүри найдамтай hайн болгохо хэдэ хэдэн хэмжээ ябуулгануудые хараалан бэелүүлhэн байна.

Семинарай hурагшад — цехүүдэй ба таhагуудай начальнигууд, мастернууд юм. Үдэр бүриин зорилгонуудтай нягта холбоотойгоор үнгэргэгдэдэг политическэ hуралсал түрүүшүүлэй дүй дүршэл дэлгэрүүлгэдэнь, техникэеэ зоримгойгоор hэльбэн шэнэлэлгэдэнь үйлэдбэриин командирнуудта туhална.

Семинарай hурагшадай үүсхэлээр мүнөө hурган хүмүүжүүлэгшын ба залуу хүдэлмэришэнэй хамтын уялганууд хараалагданхай, «Нэгэшье гээгдэнги бригада зэргэлээд байха ёhогүй» гэhэн уряатай мүрысөөн дэлгэрэнхэй.

Партиин XXVI съезд дээрэ харагдаха КПСС-эй ЦК-гай проект предприятиин партийна ба экономическа hуралсалай программын гол темэнь болонхой. Тэрэниие хоёр мянга гаран хүдэлмэришэд шудална. Энэ коллектив съездын нээгдэхэ үдэр хүрэтэр хоёр hарынтаа түсэб дүүргэхэ, шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлэй даабаринуудые болзорhоо урид түгэсхэхэ уялга абаба.

РИГЭ. «ВЭФ» нэгэдэлдэхи экономическа бүгэдэ ниитын hуралсалай хэшээлнүүд ороной хүгжэлтын гол шэглэлнүүдэй проектые зүбшэн хэлсэлгэдэ зорюулагдана.

Предприятиин генеральна директор С. Леневой хүтэлбэрилэн үнгэргэhэн түрүүшын хэшээл үүсхэл гаргалгын бодото хэшээл болоо. Пропагандист ойрын жэлнүүдтэ коллективэй шиидхэхэ ёhотой зорилгонууд тухай хөөрөөд, шэнэ ёhоной, hонирхолтой үүсхэлтэй танилсахыень hурагшадта дурадхаба. Слесарь А. Лесиньшей ухаалан бүтээhэн штамп детальнуудые бүтээлгэ арбаад дахин түргэдхэхэ, ехэ металл ба электрын элшэ хүсэ арьбалха, голодоhо гаргалга усадхаха арга олгоно.

(ТАСС).

САҺА ЕХЭЭР ТОГТООНО

Наранай бултаймсаар, тооhоржо байhан жабар бууран дэгдэжэ, Сэлэнгэ мүрэнэй hаба hалааган уужам үргэн дайда холо саагуур нэмжын харагдаба. Эндэ тэндэ саhаар хушагдаhан полинууд дээрэ, хада гүбээнүүдэй ташалангуудта тракторнууд харагдана. Онгосонуудтал адли, эдэнэр дүн сагаан саhа хаха эсхэн дабшана. Энэмнай Забайкалиин таряашад КПСС-эй XXVI съездые нэрэтэй солотойгоор угтахые оролдон, ерээдүйн үндэр баян ургасын бата үндэhэ hуури табижа байна гээшэ. Гектар газарай ашаг үрые дээшэлүүлхэ талаар шэглүүлэгдэhэн агротехническэ ба бусад хэмжээ ябуулгануудтай хамта эдэнэр полинууд дээрэ саhа тогтоолтые үргэнөөр хэрэглэдэг юм.

Ажахынууднай hара шахуу саг соо саhа тогтоожо байна, — гэжэ партиин Гусиноозёрско горкомой нэгэдэхи секретарь С. Аржанович мэдээсэбэ. — Энэмнай хүндэ хүшэр, юрын бэшэ хүдэлмэри мүн, гэбэшье тэрэнэй тон шухала удха шанартай байhыень бодото ажал хэрэг дээрэhээ этигэн найдан хайбди. Саhа ехэтэй газарhаа сагай уларилай ямаршье эрхэ байдалда ороохоо ургамалнуудай ургаса 2—3 центнерээр дээшээ байдаг гээшэ.

Энээнэй тула ажахы бүхэндэ тусхай звенонууд эмхидхэгдэн байгуулагданхай. Коммунистнууд, комсомолшууд, эрхим түрүү механизаторнууд тэдэниие толгойлдог. Район 70 мянга шахуу гектар тариалантай юм. Үбэлдөө бүхы талмай дээрэ шадаал hаа ехэ шииг нойто барижа абахые хараалан хай. Кировэй, Ленинэй нэрэмжэтэ, мүн бусад олон колхозуудта саhа тогтоогшод эртэ үглөөнhөө хойшо үдэшэ орой болотор бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлнэ.

Тариалан дээрэ саhа ехээр тогтообол, баян ургаса хуряажа абахаш. Буряад ороной бусадшье районуудта эдэ сэсэн мэргэн үгэнүүдые мартадаггүй юм. Һүүлэй жэлнүүдтэ ган гасуур болоожо, эндэхи таряашадай Забайкалиин газар тариалангай бүхы арга боломжонуудые гүйсэд дүүрэнээр хэрэглэхэдэнь hаад тойбо татаба. Тиимэhээ эдэнэр шииг нойтые сэгнэжэ, үндэр баян ургаса хуряажа абахын тула тэрэнэй нөөсэнүүдые гамнажа, арьбадхажа hураа.

Жэшээнь, Түнхэнэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ, «Маяк» колхозуудта олон жэлэй турша соо үргэн ехэ талмай дээрэ саhа тогтоодог заншалтай. Энээнэй үрэ дүнгүүд эли бодо ха юм даа: угайдхадаа үнгэрhэн жэлдэ яаха аргагүй ган гасуур болоошье hаань, эндэ гектар бүхэнhөө дунда зэргээр 15 шахуу центнер ороохо хуряаhан, харин олохон полинууд нэгэ тойролгоhоо 20 гаран центнерэй ургаса үгэhэн байна.

Энэ үбэл автономито республикын талата районуудта ехэ саhан ороо. Дүн сагаан хүнжэл үшөө нэмэжэл байна. Үндэр баян ургаса ургуулхын тула энэ баялигые арьбадхаха гэhэн гол зорилго мүнөө табигдаад байнхай. Мухар-Шэбэрэй, Бэшүүрэй, Кабанскын, Прибайкалиин, Баргажанай, Түнхэнэй районуудай таряашад тэрэниие амжалтатайгаар шиидхэнэ. Ехэ хүсэн, тэрэ тоодо К-700 түхэлэй хүсэтэ тракторнууд саhа тогтоолгодо элсүүлэгдэнхэй. Тусхай зэмсэг хэрэгсэлнүүдhээ гадна, нютагай уран гартадай бүтээhэн түхеэрэлгэнүүдые механизаторнууд хэрэглэнэ. Жэшээнь, хушуутуулан холбоhон хүндэ бревнонуудые хэрэглэнэ. Тиихэдэнь саhан бүри нягтаар дарагдадаг байна бшуу.

Республика дотор тошо халяажа хүргэхэ гэhэн шалгагдамал арга үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. Булуур хүсэтэ 36 станци хүдэлгэгдэнэ. Мүнөө 3 миллион шахуу кубометр тошон халяагдаад байнхай.

Буряадай бүхы ажахынууд саhа тогтоолгодо анхаралаа хандуулна гэхын аргагүй. Үнгэрэгшэ намар Хориин, Яруунын, Хэжэнгын районуудай тариалан дээрэhээ мүртэй ургаса абтаагүй hэн. Теэд мүнөө эндэ саhа тогтоолгодо анхарнагүй. Райкомууд, партийна эхин организацинууд оньhожоруулагдамал отрядуудай болон звенонуудай ажалай бүтээсые дээшэлүүлгэдэ, социалис мүрысөө эмхидхэлгэдэ анхаралаа hулаар хандуулна.

Шэнэ табан жэлдэ гектар бүхэнэй ашаг үрые нилээд дээшэлүүлхын тула газар тариалангай бүхы арга нөөсэнүүдые гүйсэд ашаглаха хэрэгтэй. Тэрэ тоодо Забайкалиин эрхэ байдалда тон шухала удха шанартай үбэлэй сагта шииг нойто барижа абалгые хэрэглэхэ шухала. Мүнөө республикын хүдөө ажахын органууд, партиин обком газар тариаландаа анхаралаа ехээр хандуулха зэргэтэй.

В. ОРЛОВ,
«Правдын» корр.
Буряадай АССР.

(«Правда» газетын январиин 9-нэй номерhоо абтаба).

АМЖАЛТАТАЙ

Үнгэрэгшэ табан жэлдэ Яруунын районой промышленна предприятинууд яhала ехэ амжалта туйлаба. Табан жэл соо промышленна продукци худалдаха түсэб 109 процент дүүргэгдээ.

Арбадахи табан жэл соо эндэхи загаhанай заводой хүдэлмэришэд, алба хаагшад оролдосотой hайнаар хүдэлhэн дээрэhээ горитой амжалта туйлаа. Николай Орловой бригада 1979 оной ноябрь hарада арбадахи табан жэлэй түсэб дүүргэhэн байна.

Эндэ социалис мүрысөөн hайнаар эмхидхэгдэдэг, мүн арадай хинагшад наринаар хүдэлдэг. Коммунист В. С. Коваленкын бригада 1980 оной апрель соо хоёр табан жэлэй түсэб дүүргээ. Загаhанай завод бүхыдөө арбадахи табан жэлэйнгээ түсэбые 1980 оной январь соо дүүргээ hэн.

Тоhоной заводой коллектив үнгэрhэн жэлдэ мүн лэ hайнаар хүдэлжэ гараа. Табан жэлэй эхинhээ 8,8 миллион түхэригэй продукци гаргаа. Онсолон хэлэбэл, 1993 тонно тоhон, 516 тонно сыр гаргагдаа гээшэ. Тус заводой мастер А. Н. Григэй хүтэлбэрилдэг коллективэй гаргаhан продукцинь ходо hайн шанартай байдаг юм. Коллективые ударидагша коммунист Ц. Ц. Базаровай эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулдаг дээрэhээ иимэ амжалта туйлагдаа гэбэл, алдуу болохогүй.

«Озерный полиметаллическа ашагта малтамалнуудые ашаглаха талаар бэлэдхэлэй хүдэлмэри ябуулха...» гээд КПСС-эй ЦК-гай проект соо хэлэгдэнэ. Тиимэhээ Озерный шанаржуулгын комбинат районой промышленна предприятинуудай дунда ехэхэн hуури эзэлхэ болоно. Үнгэрhэн жэлдэ эндэ горитой хүдэлмэри хэгдээ. Барилгын талаар абабал, сад-ясли, клуб, худалдаа наймаанай магазинууд баригдаа. 1981 ондо hурагшадай 624 hууритай hургуули, 180 хүүгэдэй сад-ясли, байрын гэрнүүд бодхоогдохо, харгы барилга үргэлжэлүүлэгдэхээр хараалагдана.

Э. БУДАЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.

XXXI ОБЛАСТНОЙ ПАРТИЙНА КОНФЕРЕНЦИИН ДЕЛЕГАДУУДАЙ АНХАРАЛДА

XXXI областной партийна конференци 1981 оной январиин 15-най үглөөнэй 10 часта оперо ба баледэй театрай байшан соо хүдэлмэреэ эхилхэ.

XXXI областной партийна конференциин делегадууд КПСС-эй обкомой байшан дотор (7-дохи кабинет) январиин 12-то үглөөнэй 9 часhаа 20 час болотор, январиин 13 ба 14-дэ — 9 часhаа 22 час болотор; январиин 15-да — оперо ба баледэй театрай байшан дотор үглөөнэй 8 часhаа бүридхэлдэ абтаха.

Справкануудые үгэхэ телефонууд: 2-37-31, 2-33-68, 2-31-57.

ПАРТИИН ХАРАА ТҮСӨБ — БҮГЭДЭ АРАДАЙ ХЭРЭГ

КПСС-эй ЦК-гай проект зүбшэн хэлсэгдэнэ

ТАРЯАЛАНГАЙ ХҮРЬҺЭ ХАМГААЛХА

«Газар тарялангай талаар шухала зорилгонууд юуб гэхэдэ, хүрьһэнэй үрэжэл ба ургасыень дээшэлүүлхэ, энэ һалбарине эрхилхэдээ научна үндэһэ баримтатай зональна гуримуудые хэрэглэн, ороохо тарял, тэжээл болон бусад продукци үйлэдбэрилгые сааһадань хүгжөөхэ» гэжэ «1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүртэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шугамуудые» тушаа КПСС-эй ЦК-гай проект дотор заагданхай.

Тиимэһээ тарялангай хүрьһэнэй үрэжэл дээшэлүүлхэ, тэрэниие элдэб гэмтэлгэһээ хамгаалха гэшэ шухала зорилго болоно. Энэ талаар манай республика дотор нилээд хүдэлмэри хэгдэнэ. 120 ажахыда элдүүринь газар эсэхэмэлэлгэн хэй. 746 мянга гаран гектар дээрэ (бүхы хахалагдадаг газарай 74 процент) 1146 севооборот зохёогдоо, 610-ниинь хүрьһэ хамгаалгын байна. Энэмнай бага гэшэ бэшэ ааб даа.

Тарялангай хүрьһые һалхинһаа хамгаалха талаархи хэмжээнүүд абтана. 20 ажахыда 40,9 мянган гектар дээрэ хүрьһэ хамгаалха 80 севооборот ашаглагдана. 1980 ондо 180 гектар газарай хүрьһэ урбуулагдангүй элдүүрилэгдээ, 298 мянган гектар дээрэ хүрьһэ хамгаалха сеялкээр тарилга хэгдээ.

Тиигэбэшье, сэхыень хэлэхэдэ, хүрьһэнэй гэмтэлгэтэй тэмсэхэ хүдэлмэри хангалтагүйгөөр ябуулагдана, тэрэ комплексноор хэгдэнэгүй, али нэгэ хубинь (хүрьһэ урбуулангүй элдүүрилхэ, тарилга паар хоёрые зурылгаха хүдэлмэри) дүүргэгдээд лэ, хүрьһэ хамгаалха севооборотнууд бүрин һайнаар хэрэглэгдэнэгүй.

Һалхинһаа ехээр гэмтэдэг хүнгэн хүрьһэтэй манай республикада энээн тушаа ехэ ехээр хөөрэлдэдэг аад лэ, яахадаа иимэ бирагүй байдал үзэгдэнэб?

Нэн түрүүн хүрьһэ хамгаалха тусхай техникэ дуталдана, илангаяа тэдээндэ запчасть хомор. Жэшээнь, нёдондоной хабарай тарилгын эхин дээрэ СЗС-2,1 түхэлэй 42 сеялкэ бии байгаа. Теэд тэрээндэ буртаг ногоо усадхаха һэрбээтэй сошнигууд дуталдаа. Тиин Госкомсельхозтехникын баазануудһаа 450 тиимэ сошник абтаагүй үлөө. Ушар иимэһээ нёдондо хабар СЗС-2,1 сеялкээр тарилга хэхэдээ буртаг ногоонууд усадхагдаагүй үлэжэ, тэрэнь тарилгые дараһан байха юм. Культиватор-плоскорезүүдтэ анзаһануудай дутамаг дээрэһээ паар саг соогоо элдүүрилэгдэнгүй, буртаг ногоондо дарагдашана.

1981 ондо республикын ажахынуудта тарялангай хүрьһэ хамгаалха техникэ 300 мянган гектар дээрэ хэрэглэхээр бии байха гэжэ хүлеэгдэнэ, хэрбээ тэдээндэ запчастьнуудай хүрэбэл, бүхы хүдэлмэрине һайнаар ябуулхаар гэшэ.

Хоёрдохёор, колхоз болон совхозуудай олохон мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд тарялангай хүрьһые али нэгэ аргаар бэшэ, харин комплексноор хамгаалхадаа ашаг үрэ туйлаха юм гэжэ һайса ойлгодоггүй. Зарим ажахынууд паар тарилга хоёрые зурылган хэжэ, нүгөөдүүлынь — плоскорезээр газараа элдүүрилээд үнгэрөөдэг. Үндэрөөр ургадаг ургамалнуудые паарай захаар нарин зурыуудаар кулис болгон тарилга арга орой хэрэглэнэгүй, хүрьһэ хамгаалхаар элдүүрилгэ хэхэ гуримууд зарим газарта бүдүүлигээр хазагайруулагдадаг байна.

Республикын ажахынуудта паар тарилга хоёрые зурылган хэхэ арга тоолгоногүй. Жэшээнь, 1980 ондо энэ арга оройдоол 87,1 мянган гектар дээрэ хэрэглэгдээ. Зүгөөр түсэбөөр ёһоор 102,5 мянган гектарта хэгдэхэ байгаа.

Тиин республикын Хүдөө ажахын министерствын гарһан эсэхэмэлгэнэй тайлагай мэдээнэй ёһоор хүүрай тала газарта районуудта 300 мянган гектар тарялангай хүрьһэн хүнгэн, элэдэг юм. Энэ газар дээрэ сэбэр паар хэтэй севооборотнууд (гурбан, дүрбэн политой, заримдаа хоёрые политой севооборот) хэрэглэгдэхэ. Энэнэй паар болгогдохо газарые плоскорезээр хоёр-гурба дахин элдүүрилхэдэ һолоомоной узуур үгы болошодог. Юуб гэхэдэ, тэндэхи ургасань бага аад, һолоомоной узуур малда эдигдэшэнэ. Тиигэжэ тарялангай хүрьһэн һалхинһаа абарагданагүй, плугаар хахалһандал адли хиидэнэ. Плоскорезээр хоёр удаа элдүүрилэгдэһэн паар дээрэ буртаг ногоон ехээр ургажа, хойто жэлынь тэндэ тарилга хэхэдэ орооһо тарян биратай ургадаггүй. Тиимэһээ паарые энэ аргаар дүрбэ-таба дахин элдүүрилхэ баатай бологдоно.

Нёдондо Баргажанай, Хурамхаанай, Хэжэнгын, Хориин районуудта плоскорезээр элдүүрилэгдэһэн паар буртаг ногоондо ехээр дарагдаа һэн. Мохоо анзаһатай плоскорезээр гурба-дүрбэ дахин муугаар элдүүрилхэдэ, хойто жэлынь тэндэ таряа тарихада баһал буртаг ногоондо дарагдашана. Иимэ ушар Анаагай совхоздо үзэгдөө. Тиимэһээ плоскорезээр бэлдэгдэһэн паарые хоёр дахинһаа үлүүгээр элдүүрилһэнэй хэрэггүй гэжэ дурадхадаг мэргэжэлтэдтэй яажашье эбсэхын аргагүй. Юуб гэхэдэ, тиигэжэ бэлдэгдэһэн паарые зунай һүүл багта плугаар хахалха баатай болодог шуу. Ингэжэ энэ түрүү арга доро дарагдана гээшэ.

Хурамхаанай районой Могойтын техник-агрометеоролог нүхэр Антохина ган гасуурта дайралдадаг газарта орооһото ургамалнуудые эртэ (майн түрүүшын хахадта) тарихые дурадхана. Энээниие зүб гэхээр бэшэ. Юуб гэхэдэ, газарай хүрьһэндэ бии байгаа шиигээр хуурай хоёр һарые ургамалнууд дабажа шадахагүйл. Юрэдөөл ямар нэгэ дурадхал хэхын тула мэргэжэлтэд тэрэнээ бодото дээрэнь һайса туршаһан, шэнжэлһэн байха ёһотой бшуу даа.

Манай эндэхи эрхэ байдалда плоскорезээр элдүүрилэгдэһэн паар дээрэ һолоомоной узуур һалгаахагүйн, буртаг ногоо тэндэ ургуулхагүйн тула зундаа хоёр удаа химическэ арга хэрэглэхэ гэжэ эрдэмтэд дурадхана. Түрүүн 2,4-Д гү, али диален препарат хэрэглэхэ, 1,5—2 неделиин үнгэрхэлөөр юрын реглон гү, али дипиридил фосфадаар сүршэхэ зохид. Эдэ химическэ зүйлнүүд бүхы буртаг ногоонуудые сүм үгы хэдэг гэшэ. Тэд мүнөө дээрээ промышленностьмнай тэрэ хэрдхэн зүйлэй хороор ажахынуудые хүсэд хүрэхөөр хангаагүй. Хэрбээ тиимэ реглон зүйлэй хоротой байгаа һаа, плоскорезээр бэлдэгдэһэн паарай элдүүрилгые үсөөрүүлхэдэ болохо. Зүгөөр 2,4-Д янзын гербицид зарим ногоое диилэдэггүй байха юм.

Хүсэ ехэтэй хоронуудай хомор байһан мүнөө сагта плоскорезээр оло дахин элдүүрилэгдэһэн паарай хүрьһые һалхинда абхуулхагүйн тула горчица, наран сэсэг мэтые кулис болгон тариха хэрэгтэй. Теэд тиимэ ургамалнуудшье ган жэлдэ һайнаар ургангүй байшахадаа болохо.

Эдэ бүгэдые хараада абажа, паар болгогдохо газарые мүнөө дээрээ плугаар хахалаад, хоорондуурнь зурылган ургамалнуудые тариха арга хэрэглэхэ шухала гэжэ һанагдана. Манай республика дотор хэгдэһэн шэнжэлгэнүүдэй (В. Б. Бохиев, М. Ж. Шагдаров) ёһоор зурыудуудай үргэниинь 50 метрһээ үлүү байха ёһогүй гэжэ тодорхойлогдонхой. Энэл ушарта плугаар хахалагдаһан паарай хүрьһэн һалхинһаа хамгаалагдаха байна. Заримдаа тэрэнэй үргэниинь 25—30 метр байжа болохо. Энээнэй хэды ойлгосотой байбашье, олохон ажахынууд зурыудуудаа 100 метр үргэнөөр татадаг байна. Тиимэһээ паарай хүрьһэн һалхинһаа лашье халхалагдахагүй.

Энэ арга хэрэглэхэдэ ямаршье тусгаар техникэ хэрэгтэй болохогүй ааб даа. Имагтал хүнүүдэй оролдолго, хэшээл хэрэгтэй гээшэ. Хүрьһэ хамгаалха техникын, буртаг ногоо усадхаха хүсэ ехэтэй хоронуудай хэрэгтэй соогоо бии болотор паар тарилга хоёрые зурылган 300 мянган гектар дээрэ хэхэ шухала гэжэ тоологдоно. Энээниие имагтал хүнгэн хүрьһэтэй газарта хэхэ эрилтэ табигдана.

Хүндэшэг хүрьһэтэй, ой модотой газарта паарые плоскорезээр элдүүрилээд, гербицид, кулис хэрэглэхэ шухала. Энэнь үбэлдөө саһа тогтоожо, газарта шииг олгохо байна.

Ган гасуурта дайрагдадаг иимэ хүрьһэтэй нютагуудта намарай паар плоскорезээр элдүүрилхэдэ илангаяа зохид гэжэ шэнжэлэгдэнхэй. Теэд тэрэ бодото дээрээ хэгдэдэггүй. Кабанскын, Прибайкалиин, Мухар-Шэбэрэй болон бусад районуудта намарай паар плоскорезээр элдүүрилхын оронд плугаар хахалдаг муутай. Тиигэжэ һолоомоной узуур үлөөжэ, саһа тогтоохо аргаяа алдана бшуу.

Энэ талаар республикымнай хүдөө ажахын органууд хүрьһэ хамгаалха технологидо орохо талаар эрид шанга хэмжээнүүдые абаха уялгатай. Арбаад жэлдэ энээн тухай хөөрэлдөөд лэ, республикын нэгэшье ажахыда хүрьһэ хамгаалха технологи хүсэдөөр хэрэглэгдэнэгүй. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлһээ энэ талаар эрид хубилалтанууд хэгдэхэ ёһотой.

Партиин XXVI съезд дээрэ харагдаха КПСС-эй ЦК-гай проект дотор газар тарялангай болон хүдөө ажахые химижүүлгын асуудалнууд тон зүбөөр харуулагдаһан байна. Бидэнэр энээниие бодото хэрэг дээрэнь бэелүүлхэ талаар бүхы мэргэжэл шадабаряа, хүсэл зориго элсүүлхэ болонобди.

В. ОСИПОВ,
РСФСР-эй габьяата агроном, хүдөө ажахын эрдэмэй кандидат.

ОБЛАСТНОЙ ПАРТИЙНА КОНФЕРЕНЦИИН ДЕЛЕГАТ

ҮХЭРШЭН ОЙДОБ

Хүдөө ажахыгаа хүгжөөхэ талаар хүбшэ тайгаар хүршэ оршоһон аяар холын Баунтын район арбадахи табан жэл соо алишье талаараа яһала хангалтатай үрэ дүнгүүдые туйлажа шадаһан байна. Тусхайлбал, арбадахи табан жэлдэ, юһэдэхи табан жэлэйхидэ орходоо, гурба мянган центнер гү, али 14,5 процент ехэ мяха абаһан, хоёр дахин ехэ газар хахалдаг болоһон юм. Мүн гүрэндэ мяха худалдахашье түсэб тэндэ жэлһээ жэлдэ амжалтатайгаар бэелүүлэгдэе. «Амалатский» совхоз бүхы район соогоо түрүүлжэ гараа: үхэр мал үсхэбэрилгөөр, гүрэндэ һү худалдалгаар даабарла үлүүлэн дүүргэе. Юһэдэхи табан жэлдэ үнеэн бүриһөө 1185 литр һү һааһан байбал, арбадахи табан жэлдэ энэнь 1422 литртэ хүргэгдөө. Энээн тухай дурсагдаһан районой партийна конференци дээрэ тэмдэглэгдээ һэн. «Амалатский» совхозой партийна эхин организациин секретарь Николай Серафимович үгэ хэлэхэдээ, Тооромой гүүртын үхэршэн Ойдоб Цыреновичи Осоровой ехэ хубита тухай онсо дурдан магтаа һэн. «Ажалдаа бултаараа Ойдоб шэнги оролдосотойгоор хандажа хүдэлөө һаа, арбадахи табан жэл соо бүри һайн үрэ дүнгүүдые туйлажа шадаха байгаабди. Эдэбхи, үүсхэл гээшэ манай ниитын ажахыда айхабтар ехэ арга боломжо, нөөсэнүүдэй нэгэниинь болоно, — гэжэ хэлээ һэн. — Би өөрөө Эрхүүгэй областиин Оһын районой Бэлшэр тосхондо түрэһэн, үдэһэн хүм даа. Тэндээшье олоной дунда ажаллажа ябаа һэм. Эндэ — Баунтын район ерэһээр тэбхэр 19 жэл болобоб. Теэд Ойдоб шэнги иимэ ажалдаа дашуурһан, үнэн сэхэ һанаатай, шударгы хүн али хаанашье арад зоной омогорхол болодог гээшэ».

Ингэжэ зугаалхадань, Ойдоб үхэршэнтэй танилсаха дуран хүрэнгүй яахаб. «Дари дээрэ — дабһан» гэлтэй — тэрэ өөрөө районой партийна конференцидэ делегат боложо ерэһэн байгаа бшуу. Уулзахада абаһаар, ондоо хүнүүдһээ ямаршье онсо илгаагүй, нюргаар набтаршаг аад, нарин туранхай бэетэйшье һаа, харин гал аһама хурса нюдэтэй, хурдан хүнгэн хүдэлсэтэй хүн байба. Эршэ хүсэнэйнь элшэ тэмдэг энэл гээшэ ха юм гэжэ һанаа һэм. Аржагар шэнэхэн пиджагайнь энгэр дээгүүр «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орден, саананъ хэдэн медальнууд, мүн нүгөө энгэрээрнь мүрысөөндэ шалгарһанай тэмдэгүүд жэрылдэн үлгөөтэй яларжа, үрэ зүрхэ хүдэлгөө һэн. Ёһотойл хойто зүгөөрхинэй үмдэдэг слэгэр хүрин годон гуталтай. Ингэжэл толгойһоонь эхилээд гуталдань хүрэтэр адаглан хаража, баруун гарынь бахим адхажа танилсаа һэм. Теэдшье «хубсаһаарнь угтаад, сэдьхэлээрнь үдэшэхэ» гэжэ ород арадай дунда хэлсэгшэ гүб даа. Тэрэл болоо гээшэ гү: дам саашадаа дүтэ танилсахада, сэлмэг арюун сэдьхэл, сэсэн сэбэр ухаан бодолыень үгэ хүүр, аяг зан дээрэһээнь элихэнээр ойлгоо һэм.

Ойдоб Осоров 25 жэл соо таһалгаряагүйгөөр мал ажал дээрэ хүдэлмэрилнэ. Ёһотойл мэргэжэлтэн-үхэршэн. Һүүлэй жэлнүүдтэ һүрэг малаараа Аршаанай бэлшээринүүд дээрэ зуһажа, харин үбэлэй ута нюргые Тооором гэжэ нуур уһаар баян нютагта үнгэргэнэ. «Өөрөө Монгойдо — манай Баунтын районд ааб даа — түрэһэн байбашье, Аршаан Тооором хоёртол ээлжэлэн нютагжаал байна гээшэб», — гээд тэрэ хүхюунээр энеэбхилхэ юм. Зундаа Мария, Эдигһээ эхилээд, бэшэшье үхибүүдынь гэртээ амаралтадаа ерэхэдээ, эхэ, эсэгэдээ ажал хүдэлмэридэнь «өөдэ нара харангүй» туһалдаг заншалтай. Бүри бага наһанһаа хара ажалда хамһалсаха дуратай үхибүүд. «Өөһэдөөл үглөөнһөө үдэшэ болотор һалираад, харин үхибүүдтээ кушье хүүлэнгүй гамнаад, бөөмэйлөөд байжа болохогүй; харин тэдэнээ жаашье эрхэлүүлэнгүй, хара, бороошье ажалда хандуулха, һургаха хэрэгтэй юм. Тиигэбэл өөһэдөө мини һуужа шадахаа болихо, харин ажал хүдэлмэри тээшэ эжэлүүдгүй дугташадаг, ямаршье ажал хээ һаа, баясадаг — нимэ һурамхи болодог юм, — гэжэ Ойдоб үхэршэн ойлгуулба. Энэ үнгэрэгшэ зун хэды ган гасууртай байбашье, үхибүүдэйнгээ туһаламжын аша туһаар өөһэдынгөө хаража байһан үхэр малай эдихэ үбһэ тэжээл дээрэ нэмэри болгон 250 центнер ногоо сабшажа хуряаһан байна. Эндэ үшөө залуушье һаа, шанга, бэрхэ эсэгын хүмүүжүүлхы шадабари харагдаадхина ха юм.

Мүнөө үбэл Ойдоб Цыреновичи тэрэл Тооором нютагта хани нүхэртэеэ хамта 200-гаад толгой үнеэд, хашараг, гунжадые харууһалжа байна.

— Амаргүйхэн үбэлжэлгэ дабаха болонобди. Үбһэ тэжээлшье ган гасуурһаа боложо, элбэг дэлбэгээр хуряагдаагүй. Хабартаа хохир һайса бэлдээ һэмди. Нэмэжэ хагдашье һүри һөөгөөр суглуулаабди. Юрэдөө, гурим журамаа наринаар сахижа, үхэр малаа бүхы арга шадалаараа оролдон харууһалжа, үбэлжэлгые һайнаар үнгэргэхын хойноһоо оролдожо байнабди. Малшан бүхэндэ энээнһээ харюусалгатай уялга юун бэлэй? Бодото һайн дүнгүүднай партиин съездэ бэлэг сэлэгнай болуужаг, — гээд үхэршэн этигэл түгэс хэлээ һэн. Теэдшье энэ хүндэ найдажа боломоор. Хэлэһэн үгэдөө хэзээдэ эзэн, хэһэн ажалдаа хододоо тоти мэргэн хүн энэл ха юм.

Совхоздонь мал ажал дээрэ барилга нилээд эрхилэгдэжэ байна. Малшадта, малдашье шэнэ байранууд фермэ, гүүртэнүүдтэ бодхоогдоно. Механизаторнуудыньшье үүсхэлтэйгээр ажаллана. Бүхэли зундаа, орой намар болотор үбһэ тэжээл хуряалга дээрэ коммунистнууд яһала ехэ үльгэр жэшээ харуулжа, оролдоһон, хүдэлһэн байна. Ганса ба олон жэлэй ногооншье тэндэ таригдадаг болоо. Энэ ажал хэрэгүүдые бүхы совхоз дотороо эмхидхэлгэдэ, коммунист-үхэршэн, Амалдай сомсоведэй депутат О. Ц. Осоров суглаан дээгүүршье үгэ хэлэжэ, үүсхэл гаргажа, үбһэ тэжээл бэлэдхэгшэдтэйшье үнэн зүрхэнһөө нүлөөлхы ёһоор харилсажа, туһа нэмэри хүргэһэн байха юм. Гэбэшье ажахы доторойнгоо дутагдалнуудые балай нюужа, нөөжэ гоёолдонгүй, хургаа даран тоолоно. «Үбһэ ногоонойнгоо ургахадашье, хүсэдөөр, һайн шанартайгаар хуряажа шаданагүйбди, таримал ногоомнай үшөөл бага ургаса үгэнэ. Харин ниитын адуу мал улам олошоржо, һү шэмэньшье дээшэлжэ байна. Яажашье һаань, холын Баунтадашье ниитынгээ малда нэн түрүүн тэжээлэй һайн бааза байгуулха ёһотойбди», — гэжэ «Амалатский» совхозой алдарта үхэршэн, областной партийна конференциин делегат Ойдоб Цыреновичи сэхэ руунь һанамжалан, шүүмжэлэн хэлээ бэлэй.

Р. ЦЫБИКОВ.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

тобшо мэдээсэл

СЕМИНАР ҮНГЭРГЭБЭ

КПСС-эй Ахын райком ВЛКСМ-эй райкомтой хамта партийна болон комсомолой организацинуудай секретарьнарай семинар үнгэргэбэ. Энэ семинарта колхозуудай профкомуудай түрүүлэгшэнэр уригдаа һэн.

«XXIV районно партийна конференциин шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар партийна, комсомолой болон профсоюзай организацинуудай бэелүүлхэ зорилгонууд» гэһэн асуудалаар КПСС-эй райкомой эмхидхэлэй таһагые даагша Я. Д. Галсанов элидхэл хээ. Тиихэдэ эндэ КПСС-эй ЦК-гай проектые шудалха, хүн зондо тайлбарилха ба партиин XXVI съездые нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ талаар партийна, комсомолой болон профсоюзай организацинуудай ябуулха хүдэлмэри тухай хэлэгдээ.

Партиин райкомой политгэгээрэлэй кабинедые даагша В. Д. Наханцаков, партиин райкомой инструктор В. Д. Осохоев гэгшэд политическэ һуралсалай ябаса тухай хөөрэһэн, харуулан ойлгуулха агитациин үүргэ дээшэлүүлхэ тухай хэлэһэн байха юм.

Семинарта хабаадагшад хэлсэгдэһэн асуудалнуудаар өөһэдынгөө һанамжа, дурадхал оруулһан, дүй дүршэлөө андалдаһан байна.

Ц. ЦЫБДЕНОВ.

ҮҮСХЭЛШЭ ХҮН

Нүхэдэйнгөө дунда ажалаараа хүндэтэй, нэрэтэй солотой болохо гээшэ түргэн, саг зуурын хэрэг бэшэ ааб даа. Хэдэн жэл соо үндэр бүтээсэтэйгээр, эдэбхи үүсхэлтэйгээр, оролдосо ехэтэйгээр хэгдэһэн ажал эсэсэй эсэстэ хүндэ заабол ашаа харюулдаг.

Шэнэ-Бэрээнэй гол заводой токарь Г. И. Корниенкын хуби заяан эгээл иимэрхүү юм. Галина Корниенко арбан жэлэй урда тээ энэ заводой богоһо алхажа, 15-дахи цехтэ ажаллахаар ороо бэлэй. Элдэб станогуудай шууяһан, таршаганаһан уужам цех соо ороходонь, бултадаа танигдаагүй хүнүүд тэрэниие угтаба. Эдэл хүнүүдынь уданшгүй һайн танил боложо, Галиные детальнуудые хэжэ һургаба. Наһаараашье гартаа түмэр түдэгэ барижа үзөөгүй басаганда гансата һурахань гайтай байһан. Ядалсаад ерэхэдээ, «шадахагүй хаб даа, ондоо ажал бэдэрхэ болоо» гэжэ һанахашье саг дайралдаа.

Эгээл энэ үедэнь Лилия Кутузова эхэнэр зөөлэн зангаараа дүтэлжэ, гараа һарбайһан юм. Ингэжэ тэрэ хоёр эхэнэр токарна хэрэгэй нюусые хамта шудалжа ороо бэлэй.

Мүнөө арбан жэлэй үнгэрөөд байхада, гансал цех дотороо бэшэ, харин бүхы завод соогоо хүндэтэй болоһон токарь Г. И. Корниенко суг хүдэлһэн Л. Кутузова, Л. К. Тютрин, Н. В. Тютрина гэгшэдые сэдьхэлэй халуухан үгөөр дурсадаг юм.

Шэнэ-Бэрээнэй заводой хүдэлмэришэд «Табан жэлээ — болзорһоонь урид» гэһэн уряа доро хүдэлхэ уялга абаһан. Г. И. Корниенко хубиингаа табан жэл 135 процент дүүргээ һэн.

— Советскэ Союзай Коммунис партиин гэшүүн болоһоор хоёрдохи жэлээ ябанаб. Энэмнай аргагүй харюусалгатай, хүндэтэйшье нэрэ зэргэ ха юм даа, — гэжэ Галина Ивановна хөөрэнэ. — Коммунист хүн ганса өөрынгөө түлөө харюусаха бэшэ, харин суугтаа хүдэлжэ байһан нүхэдэйнгөө, коллективэйнгээ түлөө харюусаха зэргэтэй. Коллективнай, юу хэлэхэб, һайн даа. Хүбүүд, басагадай шэлэжэ абаһандал, хэниинь хэн гэшэгүй бэрхэнүүд. Эдэнэрнай һайнаар хүдэлжэ, амаржашье шададаг, сүлөө сагаа һонирхолтойгоор үнгэргэдэг. Тэдэнэймнай дунда ниитын даалгабари дүүргэдэггүй хүн гэжэ байхагүй, — гэжэ Г. И. Корниенко нүхэд тухайгаа хөөрөө һэн.

Залуу коммунист токарь Г. И. Корниенко Загарайн районно партийна XXVIII конференциин делегадаар һунгагдаа һэн. Мүнөө тэрэ КПСС-эй XXVI съездын хүндэлэлдэ дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абанхай. Тэрэ уялгань мүнөө амжалтатайгаар бэелүүлэгдэжэ байна. Халаанайнгаа нормые ходо 140—150 процент эрхим шанартайгаар дүүргэнэ.

Сельскэ Соведэй депутат Г. Н. Корниенкэдэ сүлөө саг байдаггүй шахуу юм. Депутадта хандаһан хүнүүдтэ тэрэ дары туһалхые оролдодог. Депутадуудайнгаа үгые һунгагшадайнь сэгнэдэг, һунгагшадайнгаа үгые депутадынь ойлгодог. Тиимэһээл тэдэнэй хоорондо һайн холбоо барисаан бии ха юм.

Заводой түрүү хүдэлмэришэн, арадай һунгамал Г. И. Корниенкэтэй танилсахадаа, хайшан гээд энэ эхэнэрэй бүхы юумэ хэжэ үрдидэгые гайхаа һэм. Бэедээ эрилтэ ехэтэй, нүхэдөө сэгнэдэг, ниитын урда уялгаяа мэдэрдэг байхадаа, хүн бүхэн иимэ байжа шадаха гэжэ һананаб.

Л. ВИЛЬМОВА.

Загарай.

Совет орон дотор

РЕСПУБЛИКЫН НОГООН АПТЕКЭ

Наманганска областьдо эмхидхэгдэһэн Авиценнын нэрэмжэтэ совхоздо домто ургамалнуудай таригдаха талмай бэлэн болгогдобо. Тус ажахы эмдэ ородог балжагарма сэсэг, таба һалаа, валериана болон бусад ургамалнуудые тарижа ургуулдаг байха юм. Узбегэй ССР-эй Наукануудай академиин Ботаническа саадай эрдэмтэд эдэ ургамалнуудые тарижа ургуулха агротехникые зохёон байгуулаа.

Ташкент хотодо дүтэхэн Чаткальска уулын бооридо домто ургамалнуудые тарижа ургуулха үшөө нэгэ ажахы бии болобо.

ТЕХНИЧЕСКЭ ДЭБЖЭЛТЫН ТҮЛӨӨ

Паневежскэ «Экранас» заводой хүдэлмэришэдэй гараар бүтэдэг олохон ажалы робот-манипуляторнууд хэдэ болонхой. Үйлэдбэриие үргэжэ дээрэнь оньһожоруулха ба автомадаар хангаха түсэбтэй зохилдуулан, иимэ шэнэ юумэн нэбтэрүүлэгдэнэ.

Предприятиин парткомой дэргэдэ эмхидхэгдэһэн техническэ дэбжэлтын штаб энэ түсэбэй дүүргэлтые хинаха зэргэтэй. Тэрэнэй бүридэлдэ конструкторнууд, экономистнууд, хүдэлмэришэд — шэнэ юумэ үүсхэгшэд ородог. Цехүүдэй партийна организацинуудай ба албануудай, партийна бүлэгүүдэй дэргэдэ эмхидхэгдэһэн тусхай постнууд энэ штабай түшэг туһа гүүринь болодог байна.

Эдэбхитэдэй амжалтатайгаар ажаллажа байһые гэршэлһэн жэшээнүүд олон. Жэшээлбэл, кинескопуудай колбонуудые хабсаргалгада бэлдэхэ гэшэ тон орёо бэрхэшээлтэй байдаг һэн. Тиихэдэ штабай гэшүүд Каунасай политехническэ институдай филиалай мэргэжэлтэдтэ хандаа бэлэй. Эрдэмтэд энэ гүйлтыень анхаралдаа абажа, хэдэн оньһон түхеэрэлгэнүүдые зохёогоод, үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэдэнь туһалаа һэн.

Штаб уралан нарижуулагшадай конкурснуудые эмхидхээ, шэнэ юумэ үүсхэгшэдэй оруулһан дурадхалнуудые яаралтай түргөөр нэбтэрүүлхэ шалгалта үгэргэдэг. Мүрысөөнэй дүнгүүдые согсолхоdo, үйлэдбэриие оньһожоруулха ба автомадаар хангаха хүдэлмэри гол анхаралда абтадаг.

Заводой конвейерһээ гарадаг табан кинескоп бүхэнэй дүрбэндэнь Гүрэнэй шанарай тэмдэг олгогдожо байна.

НЭХЭЛГЭГҮИ БУД

Елгава хото шадар эмхидхэгдэһэн предприяти нэхэлгэдэнгүйгөөр гаргагдадаг будые республикын оёдолшод болон гуталшадые хангаха байха юм. Бүтээсэ ехэтэй техникэ иимэ буд гаргаха түрүү арга хэрэглэхэдэ туһална.

— Бүри һая болотор иимэ хэгдэнгүйгөөр гаргагдадаг будые гансал техническэ зориулгоор хэрэглэжэ болохо гэжэ тоологдодог байһан юм, — гээд республикын хүнгэн промышленностиин министрэй орлогшо М. Хохрин хэлээ. — Латвиин хүнгэн промышленностиин эрдэм-шэнжэлгын институдай мэргэжэлтэд иимэ будые бүтээжэ һайн шанартай болгоо. Жэшээлбэл, «Камине» гэһэн нимгэхэн нооһолиг буд бүхэшье, гоёшье юм. Тэрэ гэзэр оёһон платинуудые залуу нэрнүүд тон дуратайгаар худалдажа абадаг. Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ иимэ будые гаргалгые горитойгоор дээшэлүүлхээр түсэблэгдэнэ.

(ТАСС).

Энэ зураг Тюменьскэ областиин хойто хуюнда Уренгон—Грязовец гэжэ газ дамжуулха трасса барилгын нэгэ участок дээрэ хэгдээ юм. Шэнэ, айхабтар ута сорго-зам Ямало-Ненецкэ автономито округто үйлэдбэрилэгдэһэн газые ороной түбэй промышленна областьнууд худар һаадгүй дамжуулха арга хангаха байна. 1.400 миллиметр диаметртэй иимэ бүдүүн булад соргонуудые «Север» гэжэ үйлэдбэрилхы арга боломжоор түгэс тусхай комплекс хэрэглэжэ гагнадаг болонхой юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Уренгой—Грязовец гэжэ газ дамжуулдаг трасса дээрэ. Олон тонно шэгнүүртэй булад соргонууд гагнагдан холбогдохо газартаа абаашагдана.

ТАСС-ай фотохронико.

ЯНВАРИИН 11-дэ КПСС-эй ЦК-гай ДЭРГЭДЭХ[И] МАРК[…]

КОММУНИСТНУУДАЙ ҮЗЭЛ С[…]

КПСС өөрынгөө революционно-шэнэдхэн хубилгахы бүхы ажал ябуулгаяа марксистско-ленинскэ теориин бата бэхи үндэһэ һуури дээрэ зохёодог гэшэ. Ушар нимэһээ партимнай Совет засагай түрүүшын жэлнүүдһээ марксизм-ленинизмые гүнзэгыгөөр шудалалгые, тэрэниие олондо ойлгуулха хүдэлмэрине эгээл гол шухала зорилгонуудайнгаа нэгэн гэжэ тоолодог байһан.

В. И. Ленинэй үүсхэлээр РКП(б)-гэй ЦК К. Марксын ба Ф. Энгельсын институт байгуулха тухай тогтоол 1921 оной январь һарада абаһан гэшэ. Тус институт марксизмын үндэһэ һуури табигшадай үзэл сурталай теоретическэ гүн гүнзэгы удхатай зохёолнуудые толилхо талаар шэнжэлгын ба хэблэлэй хүдэлмэри хэхэ даабаритай байһан. Саашадаа марксизмые, ухасхоорондын коммунис хүдэлөөнэй түүхые шудалалга, олониитэ ажалшадай дунда марксизмые научна ёһоор тайлбарилан ойлгуулга институдай зорилгодо оролсоһон байха юм.

В. И. Ленинэй зохёолнуудые суглуулха ба хэблэн гаргахын тула парти үшөө хорёод онуудай эхээр хэмжээнүүдые абаһан. Революциин вождиин зохёолнуудай суглуулбари хэблэн гаргаха тухай тогтоол РКП(б)-гэй IX съезд баталан абаа. Энэ хадаа харюусалга ехэтэй ба орёо бэрхэшээлтэй зорилго байһан. 1923 ондо В. И. Ленинэй институт байгуулагдажа, партиин XIII съездын хүдэлмэрилжэ байһан үдэрнүүдтэ тэрэнэй нээлтэнь тусхайта ёһоор болоһон юм. «Ленинэй зохёолнуудай гүйсэд дүүрэн суглуулбарине эрдэм ухаанай үндэһөөр, эгээл нягта наринаар хэблэн гаргаха ба үргэн ниитэ хүдэлмэришэдтэ зорюулан, СССР-тэ ажаһуудаг бүхы арад үндэһэтэнэй хэлэн дээрэ В. И. Ленинэй шэлэгдэмэл зохёолнуудай ленинскэ библиотекэ бэлдэлгые институдай гол зорилго гэжэ съезд тоолоно. Ингэжэ В. И. Ленинэй институт хадаа партийна ба партийнабэшэ үргэн олониитэн дунда ленинизм шудалалгын ба дэлгэрүүлгын бааза болохо ёһотой» гээд съездын шиидхэбэри дотор заагдаһан байна.

1928 ондо В. И. Ленинэй институт Испарттай — Октябриин революциин түүхын ба Россин Коммунис партиин түүхын талаар материалнуудые суглуулха ба шэнжэлхэ комисситай нэгэдхэгдэһэн юм. Интернациональна нэгэ бүхэли һургаал байһан марксизм-ленинизмын асуудалнуудые улам гүнзэгыгөөр тайлбарилан шэнжэлхэ зорилгоор 1931 оной ноябрьда К. Маркс ба Ф. Энгельсын институт, В. И. Ленинэй институт оронойнмнай партийна научно-шэнжэлгын дээдэ нэгэдэмэл зургаан — ВКП(б)-гэй ЦК-гай дэргэдэхи Маркс—Энгельс—Ленинэй институт болгогдон нэгэдүүлэгдэ бэлэй.

1956 онһоо тэрэ КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Марксизм-ленинизмын институт гэжэ нэрлэгдэнэ. К. Марксын, Ф. Энгельсын, В. И. Ленинэй сургаал һургаалнуудые научна талаарнь шэнжэлгэдэ, хэблэн гаргалгада, олондо ойлгуулха хэрэгтэ туйлай ехэ габьяатай байһанайнь түлөө, байгуулагдаһаар 50 жэлэйнь ойтой дашарамдуулан, 1971 ондо институт Ленинэй ордоноор шагнагдаһан байна. Документнүүдэй хэм хэмжүүрэй ба удха шанарай талаар туйлай ехэ фонд байгуулга, бүридхэлэй ба хэмжээнэй талаар К. Марксын, Ф. Энгельсын, В. И. Ленинэй зохёолнуудай өөрсэ шухала суглуулбари хэблэн гаргаһан ушар хадаа марксизм-ленинизмын үзэл бодолой баялигта институдай оруулһан айхабтар үнэтэй сэнтэй хубита болоно. Марксизм-ленинизмын институдай партийна түбэй архивта хадагалагдажа байһан К. Маркс ба Ф. Энгельсын гар бэшэгүүдэй дунда мүнөө 8 мянганһаа дээшэ документ тоологдоно. Тэдэнэй гурбанай нэгэ хуби авторнуудай бодото гараар бэшэгдэһэн. В. И. Ленинэй нэрэтэй холбоотой 34 мянган гар бэшэг, документнүүд эндэ хадалагдана. Энээнһээ гадна тэрэнэй 396 фото-зураг, Владимир Ильичэй амиды мэндэ байхада буулгаһан 874 метр кинолента, тэрэнэй хэлэһэн үгэтэй граммофоно 14 пластинка эндэ бии.

Совет засагай жэлнүүдэй үедэ К. Марксын ба Ф. Энгельсын зохёолнууд хоёр дахин, В. И. Ленинэй зохёолнууд таба дахин хэблэгдэһэн байна. Гол хэблэл болоҗо гараһан Ленинэй гушан юһэн сборник революциин вождиин үзэл сурталые эрдэм ухаанай ёһоор зохёон бүридхэлгэдэ горитой ехэ оруулалта болоно. Эндэ Владимир Ильичэй гар бэшэгүүд, материал болон документнүүд түрүүшынхеэ толилогдобо. Эдэ сборнигуудай һүүлшынь гурбанда В. И. Ленинэй теоретическэ, политическэ ба эмхидхэхы ажал ябуулгын олон талые харуулһан 1250 шэнэ документнүүд толилогдонхой.

К. Маркс ба Ф. Энгельсын зохёолнуудай 50 ботиие ород хэлэн дээрэ хоёрдохёо хэблэн гаргаха талаар Марксизм-ленинизмын институдай (ИМЛ) хэһэн олон жэлэй хүдэлмэри КПСС-[…] XXVI съездын урда […] дүүргэгдэхэеэ байна. Энэ […] дэлмэриин хэгдэжэ бай[…] үедэ марксизмын үндэ[…] һуури табигшадай намтар[…] шэнэ баримтанууд элир[…]лэгдэһэн гэшэ.

Ленинэй зохёолнууд[…] шэнжэлэн шудалха, хэбл[…] гаргаха ба олондо ойлгу[…]ха талаар тон ехэ хүдэлм[…]ри хэгдэнэ. Энэ хүдэлмэр[…]дэ «Владимир Ильич Ле[…]нэй түрэһөөр 110 жэлэй[…] тухай» КПСС-эй ЦК-[…] тогтоол шэнэ түлхисэ б[…]жо үгэһэн. В. И. Лени[…] зохёолнуудай гүйсэд с[…]луулбариин гурбадахи […]мэлтэ тираж гаргагда[…] дүүрэнхэй, 1979 онһоо д[…] бэдэхи нэмэлтэ тиражы […] гаргагдажа байна.

В. И. Ленинэй намтар[…] хроникын 12 ботиие […]лэн гаргалга һүүлэй жэл[…]дэй тон шухала үйлэ х[…] болоһон. Мүнөө энэ ехэ […] дэлмэри дүүргэгдэжэ […]на: һүүлшынь 12-дохи б[…] 1981 ондо хэблэлһээ гар[…] Ниитын эрдэм ухаанда […] хэблэлэй удха шанарай […]лай ехэ байһаниинь ойло[…]той. Архивһаа, хэблэл[…] мемуарна литератураһаа, […]сад документнүүд болон […]териалнуудһаа элирүүлэ[…]һэн В. И. Ленинэй ажаб[…]далай ба ажал ябуул[…]

УЯНГА

Дуранайнгаа
унтараашьегүй hаа,
Дууданагүйб,
урнинагүйб таниие.
Дүлэтэ
халуун зүрхэмни
Дүрвөд,
унгилаад, уйгаагтаагүй.
Дүшөөд
жэлэй саанахи
Дүрэшни
залуухан — ухаандам.
Халагланагүйб,
харгыгаа ниилэнгүй
Хахасан
алад гараhандаа.
Ганса
сээжым оёрhоо
Гасалан,
гааруулан гарадаг юм.
Шинин
энезбхилhэн шарай
Шэмэгтэй
ургыдал харагдадаг юм.
Шинии
дуулаhан зугаа
Шэхэндэм
ханхинаhаар үлөө юм.

* * *

Хадын ногоон
Хагдаран хумираа,
Арюун тариан
Анхаран хитараа.
hонор, аалин,
hоно, илааhан.
Бүрхэт бүтүү,
Бүгшэм халуун.
Муяа hалхин,
Мушхар, буhал!
Хэhэг хура,
Хэршэ, хэмхэл!
Хатаhан дайда
Хатар, hүрэ!
Аадар бороо
Адхан ерэбэ.
Алтан бороо
Адхаран байна,
Тарган газар
Таашаан hоробо.
hэрюун hэбшээн
hэреэд, хүнгэн.
Хүдөө тала
Хүхэрөөд hайхан.
Ногоон, тариан —
Нороод, hэргээд,
Сэхэ өөдөө
Шэртэн хареба.

ХАДАРУУС

(«Аха» гэжэ циклhээ)

Харьял гүйнэ хадаа руу
Хадын горхон Хадаруус,
Гэрэлхэн оборынь нэотэ
Гэрдэ гэмээр харагдана.
Харин, гэтэн гэхэдэм,
Хадаран, зэбгэд гүйлдэнэ.
Таталан гаран гэhэймни,
Тэжэгэй хүйтэн гээшэнь.
Үндаа харнагаад үзэхэдэм,
Үндан оэшэ-аршаандал юм.
Харьялан гүйнэ хада руу
...арзуу горхон Хадаруус.

* * *

Сээжэдэмни хододоо
Саян hарьдаган хормойн
Сэсэг болон hалбарнаш!
Ухаандамни мүнхэдөө
Ургын наруулн хажуугай
Урты болон
шэбшүүлнэш!
Мартаха аалби шамайе —
Маржаан — хадын
басаган!
Мартагдашагүй зугааеш
Магтан, дабтан
дууланалби.

* * *

Солоотойхон наhатай
Солдой хэлэн Дарима.
Займатайхан, наотархан
Малгай хирүү Марина.
Малгай хирүү Маринын
Найман үгэ хэлэтэр,
Солдой хэлэн Дарима
Далаад үгэ дарьюулдаг.

* * *

...лаан хадам улайhаар,
...лааень хэн буляахаб?
...han булагни урдаhаар
...ужа хэн барахаб?
...ухи нүхэдни зугаалhаар
...угаань юундэ шэргэхэб?

* * *

...янгата дуугаараа
...ян, намайе хүтэлнэш.
...янгата хатараараа
...лаа зүрхыем буляанаш.

* * *

Лэбэрэй булаг
Лэбэнэн хэлэнэ:
Шинии шүлэг —
Лэмэтэй бэлэг,
Арюу шамдаа
Харьялан үгэнэб.
...льган coohoo
...мталан уугыш».

ПОЭТ ДОЛЬЁН МАДАСОНОЙ 70 НАҺАНАЙ ОЙДО

Д. МАДАСОН.

ШЭНЭ АЖАБАЙДАЛАЙ ДОЛГИН СОО МҮНДЭЛӨӨ

БУРЯАДАЙ элитэ поэт, арадай аман зохёол эдэбхитэйгээр суглуулагша Дольён Мадасон далан наhанайнгаа дабаанда мүнөөдэр — январь hарын 11-дэ хүрэбэ.

1928 оной хабар Эрхэдэй нютагай ехэ наhатанай hургуулиин багша, арбан долоотой Илья Николаевич Мадасоной гуурhан түрүүшынхээ өөрынгөө шүлэг бэшэhэн түүхэтэй. Залуу багшын уян сэдьхэлые доhолгоhон ушарынь хадаа тэрэнэй соносоhон шүлэгэй мүрнүүд бэлэй. Бохон нютагта иимэ шүлэг соносоhон байгаа: «Үндэрэй орой алайжа, Үүлэнэй захa улайжа, Үдэр болоҗо гэрэлтэбэ». Хабарай игаажа байhан нарата дулаан сагта залуу багшын нимгэн болоhон сэдьхэл энэ гурбан мүр соо хэлэгдэhэн гэрэлтэ hайхан үдэрэй мандажа байhан үеын удха хоёрой тэрэ үедэ таарaлдаhаниинь, шүлэгэй түрүүшын ошохоние сэдьхэлhээ сахилуулан hүргэhэниинь гайхалгүй. Энэ шүлэгэй мүрнүүдэй нүлөөн доро залуу багша «Намар», «Хабар», «Зун» гэжэ гурбан шүлэг бэшэбэ.

Түрүүшын гурбан шүлэгhөө хойшо 1931 оной хабар, май hарын hайндэр хүрэтэрхи сагай болзор соо И. Мадасовай өөрынгөө гуурhые олониитын хэрэгтэ хабаадуулалсанаб, шэнэ ажалшад миний шүлэгэй баатарнууд болоно гэhэн шиидхэбэри олоhон үень болоно гэхэдэ хамаагүй. «Хабар», «Ханхинажа байдаг хабарай саг» шүлэгүүдыень жэшэжэ үзэхэдэ, хэлэгдэhэн бодолдо эли жэшээ олдохо байна. Хэрбээ «Хабар» гэжэ шүлэг соо байгаалиин байдалэй хубилжа байhые зурагладаг hаа, «Ханхинажа байдаг хабарай саг» шүлэг соо бүри үргэн удха хэлэгдэнэ. Шүлэгэй түрүүшын хуби байгаалиин хабарай сагай хубилалтанууд тухай хэлэнэ. Харин хоёрдохи хубинь хамаг зоной коммуна болоhон, айл зоной артель болоhон, трактор хүлэгэй ажал хэhэн, шэнэхэн тарилгын хүхэрэн долгилhон тухай магтан дуулана. И. Мадасов байгаалиин байдал, социалис ёhоор шэнэдхэн эрхилэгдэhэн хүдөө нютагай шарай — эдэ хоёр темын уран дуушан болохоор уран зохёолой харгыда оробо. Социализмын асари ехэ ябасатай өөрынгөө алхам жэгдэдхэhэн тухайгаа поэт энэл шүлэгэйнгөө оролто соо хэлээ hэн:

Дэлгэрмэ ехэ
Дэлхэй дээрэ,
Долгилмо ехэ
Долгёон дээрэ
Долгилжо ябаhан
Дольён Мадасон.

тухай бэшэжэ үгэхэ шухала гэжэ hананаб». «Хабарай гэрэл» гэжэ ном соохи шүлэгүүдтэй танилсахада, энэ зорилгодоо бодото дээрэнь хүрэжэ ябаhаниинь эли гаража үгэнэ. Ном соо ороhон хорин долоон шүлэгэйнгөө олохон сооно хамтын ажалшадай ажалай ашаар хубилhан дайдын шарай, шэнэ ажаhуудалай болбосон шэнжэ болоҗо үгэhэн үзэгдэлнүүд дээрэ баримта олоҗо бодолоо гүйлгэhэн,

Социализмын эршэтэ долгиной хүсэнhөө түлхисэ олоҗо, Илья Николаевич Мадасов **Дольён Мадасон** гэжэ нюуса нэрэтэй поэт болобо.

Дольён Мадасон тэрэ үедэ айхабтар амжалтатай ажаллажа, уданшьегүй 1932 оной зун «Хабарай гэрэл» гэжэ нэрэтэй шүлэгүүдэйнь ном хэблэгдэн гараба. «Хабарай гэрэл» гэжэ ном буряад совет залуухан поэзи соо Б. Абидуев, Ж. Балданжабон поэдүүдэй номуудай удаа гараhан гурбадахи ном байгаа.

«Хабарай гэрэл» номойнгоо оршол соо залуу поэт бэшээ: «Нютагай амиды, яряанай хэлээр бэшэхые зайлашагүй дээрэ гэжэ тоолоном. hүүлэй үедэ хуушанай унжалдаhан, ута, ульгэр-онтохоной найруулгада дурагүй болооб. Өөрынгөө шүлэгүүд дотор бодото байдалай хүдэлөөе үзүүлхые хүсэнэб. Шэнэ арга эрхилхэhээ татагалзахагүйб».

МАДАСОНОЙ шүлэгүүдэй хэлэн, стиль хаанаhаа иимэ эшэ баримталха байгаа гээшэб гэжэ асууха болоо hаа, харюу байха. Тэрэ — ородой совет поэзиин нүлөө бэлэй. Игэжэ ород совет поэзиин нүлөөн доро Дольён Мадасон түрэл поэзиингээ хэлэ, стиль баяжуулхын тула оролдон ябагшадай зэргэдэ мүн лэ өөрын мүр гаргалсаhан байна.

Дольён Мадасоной поэтическэ зам шэнэ ажабайдал, совет хүнэй hайхан сэдьхэл, инаг дуран, байгаалиин гоё hайхан үнгэ — эдэ гурбан гол түлэб темэ соо багтажа, таби гаран жэлдэ ябаа.

Дольён Мадасон хадаа буряад совет поэзидэ социалис байгуулалтын үеын шэнэ үзэгдэлнүүдые, шэнэ хүнэй шэнжэ шарайе шүлэгөөрөө харуулха талаар эрхилэгдэhэн үргэн ажалда эдэбхи ехэтэйгээр оролсоhон юм. Гушаад оной эгээл эхин дээрэ энэ ажал үүсхэжэ ябаhан түрүү поэдүүдэй зэргэдэ оролсоо. Энэ талаар өөрынгөө зорилго тухай поэт тэрэл номойнгоо оршол соо игэжэ бэшээ: «Колхозой үргэн ниитэдэ үгэ найруулга hайнтай, уран зохёолые мүнөө үдэрэй байдалhаа: барилга байгуулалта, хуушанай байдалые хобхолон, шэнэ ёhые байгуулха ябадал, хуушанай үбгэ эсэгын байдал заншалые баатарлигаар бута сохигшо хүнүүд

сэдьхэлээ уудалан дуулаhан байна. 1931 ондо бэшэhэн «Гэлюур дээрэ» гэhэн шүлэгынь ехээр суурхаhан, жэшээнь, уншаха олон номууд соо оруулагдаhан байна. Конькигаар халтиржа ябахадаа, шангадаhан бэеын тамир, арюун болоhон сэдьхэл, нүхэр ёhоной урилдаан — шэнэ хүнэй сэдьхэлэй эдэ бүгэдэ шэнжэ шүлэг соо уранаар харуулагданхай. Шүлэгэйнь байгуулга, хэлэнэйнь стиль хадаа удхатаяа таарaлданхай. Шүлэгэйнь мүрнүүдэй хоёр хоёроороо таарaлдаhан аялга хоёр хүлөөрөө ээлжэлэн тэртэдэжэ ябаhан конькишанай ритм даганхай. Тэрэ суута шүлэгые дахин нэгэ hанаад үзэе:

Мүлигэр,
Гэлигэр
Мүльhэн
Дээгүүр
Уран
hайхаар,
Ульгам
хүнгөөр
Урилдан ябанам.
Түмэр
Тэшүүрмни:
Түржэ —
гэнэнэ,
Хүржэ —
гэнэнэ.
Агаар
арюун,
Сэлмэг
Сарюун.
Наранай
түяа
Наадан
энеэбэ,
Яhалхан
гоёор
Ялаганан
энеэбэ,
Ехэ
hайхаар
Ербэлзэн
энеэбэ,

Баяртай, наратай сэдьхэлтэй хүнэй шарай элихэн үзэнэбди. Энэнь шэнэ совет хүнэй шарай.

30-аад онуудта Дольён Мадасон агууехэ В. И. Ленинэй багшын дүрые шүлэглэн харуулха харюусалгата ажалда өөрын нэмэри оруулалсаhан юм гэжэ hайхашаан тэмдэглэхэ байнабди. Энэ талаар поэдэй бэшэhэн «Тэрэ hүни» гэжэ шүлэг ехэ удхатай.

1917 оной апрелиин гурбанда Росси орондоо социалис революци ударидахаяа В. И.

Ленинэй бусажа ерэhые темэ болгожо бэшэхэдээ, энэ ушарай гүнзэгы удхые дэлбэлэн харуулhан юм. «Тэрэ hүни» лирическэ зохёол болодог, сюжедынь гурбан хубида хубаардаг юм. Нэгэдэхеэр, В. И. Ленинэй поездоор вокзал хүрэжэ ерэhэн тухай хэлэгдэдэг. Хоёрдохёор, В. И. Ленинэй Финляндска вокзалай талмай дээрэ броневик дээрэhээ хэлэhэн үгын удхын гол тухай хэлэгдэдэг. Гурбадахяар, В. И.

Ленинэй бусажа ерэhэнэй юрэнхы удха тухай поэт хэлэдэг, революциин хэрэгэй, мүнөө үеын манай гүрэнэй ба дэлхэйн байдалда илан мандаhан тухай дурдагдадаг.

Шүлэг соо гүнзэгы удхатайгаар таарамжатай шэмэг үгэнүүд, хэлэнэй уран арганууд хэрэглэгдэнхэй. Революционно матросууд, хүдэлмэришэд, сэрэгшэдэй вождиингоо ерэхые гүнзэгы мэдэрэл, бодолhоо хүлеэн байhые хэлэхэдээ, тэдэнэр Ленининие «нэгэ зүрхөөр, нэгэ hанаагаар» хүлеэнэд гэжэ хэлэгдэнэ. Вождиин броневик дээрэhээ хэлэhэн үгэ тухай хэлэхэдээ, хурса үгэнүүдынь «хангай ехэ Россие» ханхинуулаа гээд үргэн удхатайгаар бэшэгдэнэ. Ленинэй ерэжэ ябаhан поездые зураглахадаа, «гранит шулуу ганирган» гээд, Ленинэй социалис революцида уряалhан үгэнүүдынь «хангай ехэ Россиин ханхинасар, харша хара баяшуулай hалганасар» гээд онсотойгоор хэлэгдэнэ.

«Тэрэ hүни» гэhэн бүхы шүлэгэй удхын тобшолол болоhон үгэнүүд гэбэл, В. И. Ленин ерэжэ, тэрэ hүниие «үдэртэл болгоhон» гэжэ болоно.

Энэ зохёолой удха шанар юун бэ гэхэдэ, В. И. Ленинэй дүрые түүхын баримта дээрэ харуулха реалис аргаар зохёохо замые үргэлжэлүүлhэн зохёол болоно.

ДОЛЬЕН Мадасоной ута наhан соогоо уран шүлэг бэшэлгэтэеэ адли тэгшэ барижа ябаhан ажалынь болбол арадай аман зохёол суглуулга. Таабари, оньhон үгэ гэхэ мэтэ багахан аман зохёолнуудые Д. Мадасон бүри Боохон нютагай долоон жэлэй hургуулида hуража ябахадаа, үхибүүдээр таабари хэлсэхэдээ, хонжогдохогүй гэhэн бодолоор нютагайнгаа таабариша үбгэд, хүгшэдhөө бэшэжэ абаhан байгаа. Арадай аман зохёол суглуулалга гээшэ үнэтэй ажал гэжэ ойлгожо суглуулhан үень хадаа 1928 онhоо хойшо болоно. Тиигээд гушаад оной тэн болотор, мянгаад таабари, оньhон үгэнүүдые бэшэжэ абаhан байбашье, тэдэнэймни олонхинь адлирхуунууд байшоо hэн гэжэ өөрөө бэшэhэн байдаг.

Дольён Мадасоной суглуулжа ябаhан арадай аман зохёолой зүйлнүүд СССР-эй Наукануудай академиин Буряадай филиалай Ниитын эрдэмэй гар бэшэгэй таhагта **Илья Николаевич Мадасоной тусхай фонд** гээд нэрлэгдэжэ, хадагалагдажа байдаг. Фонд соонь зургаа мянга шахуу оньhон үгэнүүд, мүн тэрэ тухай таабаринууд, жара гаран үльгэр ба онтохонууд оролсоно. Тэрэ болбол буряад арадай суута аман зохёолнуудые бэлигтэй үльгэршэдhөө бэшэжэ абаhаниинь мүнөө болоходо, эрдэни мэтэ үнэтэй нөөсэ болонхой. Гэсэр тухай үльгэрэй 12535 шүлэглэмэл мүрнүүдые оюун бэлигтэ үльгэршэн Пёохон Петров гэгшэhээ 1940—1941 онуудта бэшэжэ абаhан байна. Энэ үльгэрынь 1960 ондо А. И. Улановай ород оршуулгатайгаар бэшэжэ абтаhан буряад текстээ зэргэ адлихан нэгэ ном болоҗо, академиин институдай нэрэhээ хэблэгдээ hэн. Фонддонь байhан оньhон үгэ, таабаринууд институдай бэлэдхэhэн суглуулбаринууд соо олоороо оруулагдадаг юм.

Д. Мадасон арадай аман зохёол суглуулхынгаа хажуугаар буряад ном, газетэнүүдтэ гараhан зохёолнуудые наhан соогоо суглуулжа ябаhан юм. Тэрэ суглуулбаринь мүн СССР-эй Наукануудай академиин Буряадай филиалай библиотекэ соо мүн лэ өөрынь коллекци болон тусхай хадагалагдажа байдаг. Тэрээн соонь хорёод-гушаад онуудта хэблэгдэhэн, мүнөө аргагүй хомор болоhон номууд ушардаг юм.

1960 ондо Д. Мадасон өөрынгөө суглуулhан оньhон, хошоо үгэнүүдэй суглуулбари тусхай ном болгожо хэблүүлhэн юм. Энэ ном соонь 6424 оньhон үгэнүүд оронхой. Тэдэнэйнь олохониинь адлирхуу байбашье, энэ номой удха шанар айхабтар ехэ. Иимэ үргэн далай мэтэ, оньhон, хошоо үгэнүүдые суглуулhаншье, хэблүүлhэншье хүн тэрэ болотор буряад хэлэн дээрэ байгаагүй юм. Энэнь буряад арадай hонор ухаатай, уран хэлэтэй байhанай бата баримта болоҗо үгэhэн гээшэ.

Энэ ном соонь нэгэ иимэ оньhон үгын бии байhаниие дурдаха байнабд; «Сээжэ дүүрэн — сэнгүү, сэдьхэл дүүрэн — золтой».

Арадай аман зохёолые Д. Мадасоной сээжэдээ дүүрэн хадуужа ябаhаниинь шүлэгзохёолдонь сэнгүү аялга оруулаа, шэнэ совет байдалhаа сэдьхэл дүүрэн, далан наhан соогоо ябажа гараhандань шүлэгшэ хуби заяаниинь золтой байгаа:

Шорой шэнгил
шарай зүпэм,
Шүдэм унаа,
шарлаа үhэм...
Залан өөдөө
ургана түлэг,
Залуу зандаа миниин шүлэг.

Поэт Дольён Мадасоной далан наhанай дабаан дээрэ дахин дахин дабтагдахал эдэ мүрнүүдынь.

Ц-А. ДУГАРНИМАЕВ,
хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидат.

НОМ БОЛОЖО ГАРАҺАИ...

Буряад хэлэ, литератураяа заахадаа, бидэ имагтал программаар хараалагдаhаар хизаарладаггүй, үндэhэн зохёолойнгоо бүхы баялигые хэрэглэдэг зомди. Тиигээгүй hаа, түрэл хэлэндээ, литературадаа яагаад дурлуулхабши?

Тоб гэмэ оньhон үгэ, оншотойхон таабари, уран хурса онтохонууд hурагшадаймнай дуратай жанр болонхой юм.

«Буряад үнэн» газетэдэ «Архиин арбан гурбан жолоо» гэhэн гаршаг доро И. Н. Мадасоной оньhон үгэнүүд элбэгээр толилогдодог hэн. Тэдэниие багша бүхэн лэ хайшалжа абаhан байгаа ёhотой. Ухаан бодолоо архиин хорхойдо эдюулшоод, ажалаа, бүлеэ, үри хүүгэдээ мартаhан хүнүүдые арад зоной шоо үзэжэ, шообто хаража хэлэhэн оньhон үгэнүүдэй хүмүүжүүлхы удха ямар ехэ байгааб даа! Хэрбээ оньhон үгэнүүдтэнь шог ёгтото зурагууд хабсаргадаhан байхадаа, архиншадые бүри «алажа» хаядаг hэн.

Мүн баhа Буряадай Уран зохёолшодой холбооной гү, али буряад литературын түүхэтэй холбоотой үйлэ хэрэгүүд тушаа ехэ hонин хронологическа тэмдэглэлнүүд «Байгал» журналай олохон номерто толилогдожо байhан аад, юундэшьеэ болишоо hэн. Тэдэ тэмдэглэлнүүдэй автор Дольён Мадасон байгаа.

Хронологическа тэдэ тэмдэглэлнүүд буряад литературын багшанарта угаа ехэ тустай hэн гэжэ хэлэhэнэйшье үлүү. Тэдэ тэмдэглэлнүүдээ поэт ном болгоод гаргуулха юм аа гү гэжэ хүлеэгшэбди. Тиигээ hаа, имагтал багшанарта бэшэ, мүн буряад литератураар hонирходог үргэн ниитэ уншагшадташье бэлэг болохо hэн.

Дунда hургуулиин программа соо, мүн классhаа гадуур уншалгын список соо поэт Дольён Мадасоной зохёолнууд өөрынгөө ёhото hуурие эзэлhээр үнинэй.

Үндэр наhатай болоhоншье hаа, поэт хүдөө нютагуудаар ябажа, уншагшадтаяа уулзадаг. Зохёохы ажалыень хүсэдөөр ойлгохо хэрэгтэ тиимэ уулзалганууд угаа тустай гэжэ hануулха дуран хүрэнэ.

М. АНДРИЯНОВА,
Яруунын районой Инсэгэй дунда hургуулиин буряад хэлэ ба литературын багша.

(МА)РКСИЗМ-ЛЕНИНИЗМЫН ИНСТИТУДАЙ БАЙГУУЛАГДАҺААР 60 ЖЭЛЭЙ ОЙ ГҮЙСЭБЭ

...Э... УРТАЛАЙ БАГАЖА ЗЭБСЭГ

...баримтанууд түрүүхээ нэгэдхэгдэн суглуулжа, гуримшуулан бүлэгдэбэ гээшэ. ...намтахронико дотор Владимир Ильичэй ажал ябуулгын тухай 30 мянга шахуу баримтануудай тайлбари ...нхэй. Хроникын ботин дотор Ленинэй 6 мянгаа дээшэ багахан документнүүд түрүүшынхээ толилогдобо.

...үүлэй жэлнүүдтэ ехэ ехэ ...ментнүүдэн суглуулагд ...уд хэблэн гаргагдаа. ...СС-эй съезднүүдэй, конференцинүүдэй, ЦК-гай Пленумүүдэй тогтоол ба шиидхэбэринүүдтэ» гэhэн найман ...хэблэлэй 11-дэхи ба ...охи ботинууд гараа. 13-...нь хэблэлдэ бэлдэгдээ, ...шэлэн «Совет засагай ...редүүдэй» 8-дахи ба 9-дэ ботинууд хэблэгдэхээр ...эгдэнхэй.

Марксизм-ленинизмын ...сигуудай зохёолнуудые, ...ийна документнүүдые ...эн гаргаха талаар ...Л-эй ажал ябуулга ниитын эрдэмэй методическа ...эшэ үндэhэнэй баазануу... категоритойгоор үргэдхэнэ, ...СС-эй үзэл сурталай, по...ико-хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ шухала удха шанартай хэрэг болоно. Марксизм-ленинизмын классигуудшэнээр олдоhон хүдэлмэринүүдые хэблэн гаргалга бүхэн КПСС-эй, аха дүү коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай үзэл бодолой ба теоретическэ багажада нэмэлтэ болоҗо, тэдэнэрэй мүнөө үеын экономическа, социальна ба политическэ асуудалнуудые шиидхэлгэдэ, коммунизмда эсэргүү тэмсэлшэдтэй шанга тулалдаандань, Маркс—Энгельс—Ленинэй үзэл сурталан илан мандахын түлөө, арадуудай хоорондохи бата бэхи эб найрамдалай ба социальна хүгжэлтын түлөө тэмсэлдэнь туhална.

Марксистско-ленинскэ hургаалай арюун сэбэр байхын түлөө тэмсэл, К. Марксын, Ф. Энгельсын, В. И. Ленинэй теоретическэ hургаалые, КПСС-эй ба марксистско-ленинскэ бусад партинуудай политикые худал хуурмагаар хазагайруулдаг маоистнуудые, буржуазна номнолшодые элирүүлгэ институдай ажал ябуулгада улам ехэ hуури эзэлдэг болоҗо байна. Энэ талаар В. И. Ленинэй түрэhөөр 110 жэлэй ойдо зорюулан, ИМЛ-ээр бэлдэгдэhэн «Марксизм-ленинизм ба мүнөө үе саг» гэhэн уласхоорондын научна конференциие нэн түрүүн тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Конференциин хүдэлмэридэ Европын, Азиин, Африкын, Хойто ба Урда Америкын оронуудай коммунис ба хүдэлмэришэнэй 39 партиин түлөөлэгшэд хабаадаhан байна.

Институт хүдэлмэриингөө научна шэнжэ шанартай иимэ асуудалнуудта түрүүшын ээлжээнэй онсо анхарал хандуулдаг гэбэл:

— Парти тухай Ленинэй hургаал; КПСС-эй түүхын, партиина байгуулалтын асуудалнууд. Большевизмын хүгжэн тогтонижолго, тэрэнэй уласхоорондын удхые шэнжэлэлгэдэ, буржуазно-демократическа революциин социалис болоҗо хүгжэхэ ябадалтай холбоотой олохон асуудалнуудта шэнэ юумэн нэмэжэ оруулагдаа.

«КПСС-эй түүхын» олон ботиие хэблэлдэ бэлдэхэ хүдэлмэри дүүргэгдэхэ ойртоо. Хэблэгдэхээр түсэблэгдэhэн 6 ботиин (10 номтой) 5-иинь (8 номтой) гараа. КПСС-эй XXVI съездэ зургаадахи ботиин (1-дэхи ном) макет бэлдэгдэнхэй.

«Россиин гурбан революциин түүхэ», «КПСС-эй үзэл сурталай ажал ябуулганууд (1917—1980 онууд)» гэхэ мэтэ комплексно, тон ехэ хүдэлмэринүүдые зохёолго эдэбхитэйгээр ябажа байна. Эдэ зохёолнууд арбан нэгэдэхи табан жэлдэ хэблэгдэхээр хараалагдана.

— хүгжэлтэ түгэс социалис общестбын хуули ёнууд ба онсо шэнжэнүүд. Энэ асуудалай зохёон шиидхэлгые институт олон талын ба комплексно үндэhэ hуури дээрэ бэелүүлжэ байна.

— дэлхэйн революционно хүдэлөөнэй дабшуулхы хүсэнүүдэй нэгэдэлэй, хүдэлмэришэн ангиин нэгэдэлэй ба үзэл сурталан талаар мүнөө үеын тэмсэлэй асуудалнууд. Энэ темээр уласхоорондын зохёохы коллектив 1979 ондо «Хүдэлмэришэн ангиин нэгэдэл ба үзэл сурталай талаар тэмсэл» гэhэн монографи хэблэн гаргаа.

— уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй түүхын талаар мүнөө үеын коммунис хүдэлөөнэй бии бололго ба хүгжэлгэдэ, коммунис партинуудай үзэл бодолой-политическэ ба эмхидхэлэй талаар бэхижэлгэдэ ленинизмын дүүргэhэн үүргэдэ тоошолол хэхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдана. Институдай толилhон хүдэлмэринүүд дотор Коминтерныш түүхые худал хуурмагаар, коммунизмда эсэргүүгээр бэшэhэн ушарнууд элишэлэгдэнэ, уласхоорондын байдалда Коминтерн хадаа марксизм-ленинизм ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөн хоёрой холбоонь байhан тухай хараа бодол үндэhэлэн харуулагдаа. Коминтерныш VII конгрессэй зохёон абаhан шэнэ стратегическэ хараа шэглэлдэ сэгнэлтэ үгтөө. Тэрэ хараа шэглэл хадаа хүгжэлтэ ехэтэй капиталис оронуудтахи коммунис хүдэлөөнэй ба дэлхэйн хоёрдохи дайнай hүүлдэ хэдэ хэдэн оронуудта хэгдэhэн арадан-демократическа, фашизмда эсэргүү революциинуудай нэгэдэмэл фронтын политикын теоретическэ үндэhэ hуури болоно. Институдай толилhон хүдэлмэринүүд дотор уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй мүнөөнэй шатын онсо илгаанууд, уласхоорондын коммунис хүдэлөөе нэгэдүүлхын түлөө тэмсэлдэ КПСС-эй үүргэ онсолон тэмдэглэгдэнэ.

Ниитын байгуулалтануудые шэнжэлгээр методологическа түб байhан өөрынгөө үүргэ үргэдхэхые институт саг үргэлжэ оролдоно гээшэ. Түүхын-партиина эрдэм наука эрхилэн хүтэлбэрилгөөр институт ашатай тустай баян дүршэлтэй болонхой. КПСС-эй ба партиина байгуулалтын түүхэдэ научна шэнжэлгэнүүдые эрхилэн хүтэлбэрилхэ талаар ИМЛ-эй дэргэдэ байгуулагдаhан Бүхэсоюзна совет мүнөө КПСС-эй ба партиина байгуулалтын түүхын онсо шухала асуудалнуудые зохёон харалгаар эрдэмтэдэй хүсэ шадалые тааруу зохидоор эрхилхэ мэдээжэ түб болонхой.

КПСС-эй ЦК-гай заабаринуудтай зохилдуулан, хүгжэлтэ түгэс социализмые саашадань бэхижүүлхэ зорилгонуудта, КПСС-эй дотоодын ба гадаадын политикын теоретическэ үндэhэ hууринуудта сэхэ хабаатай марксистско-ленинскэ теориин онсо шухала асуудалнуудые зохёолгодо институдай ажал ябуулга бүхы дээрээ шэглүүлэгдэнхэй.

Коммунизмын түлөө тэмсэлдэ парти ба арадай түйлаhан асари ехэ амжалтанууд тухай хэлэхэ зуураа, нүхэр Л. И. Брежнев игэжэ онсолон тэмдэглэhэн байна: «Хүн түрэлтэнэй гүн гүнзэгы ухаан бодолой бүхы түйлалтануудые бэедээ шэнгээн абаhан эрдэм наука болохо марксизм - ленинизм ажал ябуулгын хүтэлбэри болоҗо үгэнэ». Энэ эрдэмые зохёохы ёhоор хүгжөөлгэдэ, тэрэниие олондо үргэнөөр ойлгуулгада марксизм-ленинизмын бүхы жаран жэлэй үрэ дүн ехэтэй ажал ябуулга зорюулагдаhан байна. Энэ ажал ябуулгань ленинскэ Центральна Комитедэй, агууехэ ленинэй хэрэгүүдые элитээр үргэлжэлүүлэгшэ нүхэр Л. И. Брежнев түрүүтэй ЦК-гай Политбюрогой хүтэлбэри доро Коммунис партиимнай, совет арадай амжалтатайгаар шиидхэжэ байhан асари ехэ зорилгонуудтай таhаршагүй холбоотой юм.

П. РОДИОНОВ,
КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи ИМЛ-эй директорэй нэгэдэхи орлогшо, түүхын эрдэмэй доктор.

ХИЛЫН саанаhaa · ТАСС · АПН ·

ИНДИРА ГАНДИИН ИНТЕРВЬЮ

ДЕЛИ. «Дайе буруушаанаб, бүхы асуудалнууд зэбсэгэй хүсөөр бэшэ, харин хөөрэлдөөнүүдэй үндэhөөр шиидхэгдэхэ ёhотой гээд тоолоноб,» —гэжэ Индиин премьер-министр Индира Ганди «Таймс оф Индиа» газетэдэ интервью үгэхэдөө мэдүүлбэ.

Мүнөө үедэ «шахардуу байдалай hуларалгын бүхы дээрээ бэрхэшээлнүүдтэ оронхой байhан» тушаа hанаата болодогсо Индиин правительствын толгойлогшо элирхэйлээ.

Пакистанай политика тухай саашадаа хэлэхэ зуураа, «энэ орон нэгэ тала тээшэ татуураад, мүнөө хүрэтэр тэрээнhээ арсаагүй байhаар» гэжэ премьер-министр ажаглаба. «Бидэ хани ёhоной харилсаа тогтоохые оролдожо үргэлжэлхэбди. Юундэб гэхэдэ, манай hанамжын ёhоор, гансахан Инди ба Пакистанда бэшэ, харин эндэхи бүхы оронуудта амгалан тайбан байдал бэхижүүлхын тула тиимэ ябуулга тон шухала байна» гэжэ И. Ганди мэдүүлнэ.

Энэдхэг-американ мүнөөнэй харилсаанда хабаатай, шиидхэгдээгүй асуудалнууд тухай тоггон харюусаха зуураа, И. Ганди нигэжэ хэлэбэ: Америкын олонхи правительстванууд — тэдэнэй партиина хабаадалгаhаа дулдыдангүй — гадаадын политическэ бэеэ даahан хараа бодол баримталдаг байhандамнай дурагүйтэдэгэнь гэмшэлтэй. Тэдэнэй зариман Индидэ харша тала баридаг байгаа».

Ямаршье бүлэглэлдэ хабаадахагүй политикые Индиин залан шууд баримталдагые, социально-экономическа байгуулалтануудhaань дулдыдангүй бүхы оронуудтай хани барисаа тогтоохо гэжэ эрмэлзэдэг байhыень премьер-министр лаблан батадхаа. Бүлэглэлнүүдтэ хабаадахагүй гэhэн ойлгожо хадаа ямар нэгэ орон ондоо оронтой, тэрэнэй байгуулалтаhaа, hанал бодолой алгасажа магад байhан бусад асуудалнуудай бии байhанhaa дулдыдангүй хани барисаата харилсаа тогтоохые оролдохо гэhэн удхатай» гэжэ И. Ганди тэмдэглэбэ.

Инди ба Хитадай хоорондын харилсаанай мүнөөнэй байдал тухай хэлэхэ зуураа, И. Ганди нигэжэ мэдүүлээ: «Хитад мүнөө баруун оронуудhaа, тэдэнэй экономическа туhаламжаhaа имагтал ехээр дулдыданги байна». Тиимэhээ Хитад орон баруун тээхи оронуудhaа дулдыдадаг байhан сагтаа, Инди тушаа баримталдаг хараа бодолоо хубилгахагүй гэжэ hанадагаа элирхэйлбэ.

Инди СССР хоёрой хоорондын харилсаанай хүгжэлтые бараг hайн гэжэ сэгнээд, Советскэ Союз Индиин бэрхэшээлдэ ороод байхадань, Советскэ Союз хододоо туhа хүргэдэг юм гэжэ тусхайлан тэмдэглээ. «Бэрхэшээлдэ ороод байhан сагтамнай манда туhалаа hаань, тэрэниие мартахагүймнай лабтай», — гэжэ И. Ганди тусхайлан тэмдэглэбэ.

ШАНГА БАЙЛДААНУУД БОЛОНО

БАГДАД. Ирагай ба Иранай сэрэгүүдэй хоорондо, үнэндөө, бүхы фронт дээрэ шанга байлдаанууд болоҗо үргэлжэлhөөр. Ирагай сэрэгэй ахамад командованиин мэдээнүүд дотор дурдагдаhанай ёhоор, январиин 8-да Ирагай сэрэгүүдые Иранай сэрэгүүдэй добтолhон бүхы ябуулганууд иранайхидта ехэ гээлтэ хоролтонуудтайгаар дарагдаhан байна.

Дайнай ябуулгын hүүлэй гурбан үдэрэй турша соо Иран үнгэрhэн hаранууудтахи байлдаануудай үедэ үзэhэнэй шэнээн гээлтэ хоролтонуудта ороо гэжэ премьер-министрэй нэгэдэхи орлогшо Т. Я. Рамадан мэдүүлбэ.

ТЕГЕРАН. Январиин 8-да Гилян-Гарбын райондо Иранай сэрэгүүд доотолхы ябуулга хээ. Тэрэнэй эсэстэ ирагайхид бүхы баруун фронт дээрэ хэдэн километрэй зайда сухариха баатай болоо гэжэ Иранай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй нэгэдэмэл штаб мэдээсэбэ.

Январиин 6-да Керхе-Курай райондо Иранай добтолхо үеэр плендэ абтаhан Ирагай 270 сэрэгэйхидэй хоёрдохи ехэ бүлэг январиин 9-дэ Тегеран ерээ, — гэжэ Тегеранай радио мэдээсэнэ.

ТОГТУУРИГҮЙ ОРШОН БАЙДАЛДА

ХИТАДТАХИ СҮҮДЛЭЛГЭ ДҮҮРЭЭ

Линь Бяогой ба Цзян Цинэй «контрреволюционно бүлэглэлнүүдые» сүүдлэлгэ шэнэ жэлэй урда тээхэнэ Пекиндэ дүүрэhэн байна. «Онсо аюултай контрреволюционно гэмтэ ябуулгануудые хэhэнэйнь түлөө» Цзян Цинние «хатуугаар хэhээхэ» эрилтэ гүрэнэй гэмнэгшэ табиба. Маогай hамган hайhан соогоо хаагдахаар гү, али саазалагдахаар сүүдлэгдэжэ магад гэжэ Пекиндэхи гадаадын адаглагшад уголовно хуулиин статьянуудые баримталан багсаана.

Сүүдэй шиидхэбэри гаргалга удаарха ха гэжэ гадаадын политическэ шэнжэлэгшэд тоолоно. Ушар юуб гэхэдэ, сүүд эмхидхэгшэд дотоодын ба гадаадын оршон байдалда таарамжагүй нүлөөнэй шадаал hаа бага байхаар үнгэргэхэ, «уголовно гэмтэдые» сүүдлэhэн ябуулга» гэжэ ойлгохоор баилгахые хүсэнэ. Сүүдэй хүдэлмэри нюуса оршон байдалда үнгэрөө, Хитадай хэблэл ба телевидени тэрээн тухай тон тобшохонууд репортажнуудые дамжуулдаг байгаа. Сүүдлүүлэгшэдэй хэлэhэн үгэнүүдэй политическэ олон гол ушарнууд репортажнуудhaа гаргагдадаг байба. Жэшээлэн хэлэбэл, «соёлой хубисхалай» үеын хэhээлгэ мүрдэлгэнүүдэй түлөө Мао Цзэдунай ба Чжоу Эньлайн сэхэ харюусалгатай байhые тодоруулха ушарнууд оруулагдадаггүй байгаа.

Цзян Цин өөрыгөө хамгаалжа хоёр час үлүүтэй соо үгэ хэлэхэдээ, Маогай заабаригүнгөөр, өөрөө ябуулга хэдэг байгаа гэhэн бүхы гэмнэлгэнүүдые эрид буруушаагаа. Тэрэнэй хэлэhэн үгын зарим багахан хэhэгүүд лэ хэблэлдэ тунхаглагдаhан байна. «Түрүүлэгшэ Мао Цзэдун түрүүтэй КНК-гай ЦК-гай шиидхэбэринүүдэй үндэhөөр, Мао Цзэдунай заабаринуудтаи зохилдуулан, бүхы ябуулгануудаа хэhэн байхаб» гэжэ тэрэ мэдүүлөө.

Сүүдэй харалга Пекиндэхи засаг барижа байгша мүнөөнэй дээдэ тушаалтадай бүлэглэлнүүдэй хоорондын тэмсэлые бүри шанга болгоо. Сүүдэй хэрэг Дэн Сяопинние, Хитадые мүнөө хүтэлбэрилжэ байhан бусад хэдэн удамаршадые магтахын тула хэрэглэгдээ. Сүүд ба Хитадай хэблэл нэгэ талаhaа — Дэн Сяопинние — «соелой хубисхалhaа» хамагhaа ехээр хохидоhон хүн гэhэншүүгээр харуулха, нүгөө талаhaа — 1976 оной октябрьда «дүрбэнэй бүлэгые» унагааха хэрэгтэ дүүргэhэн үүргыень ехээр харуулха пэдэлгэ гаргаhан байна.

Пекиндэхи сүүдлэлгэ хадаа Хитадай юрэнхы байдалай политическэ тогтууригүй ба зүришэлдөөтэй байhанай гэршэнүүдэй нэгэн болоно.

(ТАСС).

США. Медицинскэ эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд салин хүлhэ нэмээхэ, ажалайнгаа эрхэ байдал hайжаруулха тухай эрилтэ табина. Ажалшадай үнэн зүб эрилтэ табихадань, тэдэниинень буруутуулха зорилготойгоор засагай түлөөлэгшэд элдэб харата хэмжээнүүдые абана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: буhалгаанда хабаадаhан үшөө нэгэ эхэнэрые полицейнхид доромжолон баhаад, түрмэдэ хааха гэжэ абаашажа ябана. ЮПИ—ТАСС-ай фото.

Саянһаа Витим хүрэтэр

АН ҮСХЭБЭРИЛДЭГ АЖАХЫДА

Хүбэн зөөлэхэн арһатай ангуудай үсхэбэрилдэг фермэнүүдтэ хүдэлмэрин халуун хаһа түлэг дундаа. Юуб гэхэдэ, коопзверопромхозуудай Буряадай трестын ан үсхэбэрилэгшэд Эрхүү хотын ангай арһа тушаан абадаг баазада бэлэн болгогдоһон продукциин эльгээхэ, хэрэгтэй ажал хүдэлмэри тухайгаа тоосоожо байна бшуу. Республикын ан үсхэбэрилэгшэд арбадахи табан жэлэй турша 10 миллион 320 мянган түхэригэй продукци тушааха түсэбтэ даабаритай байһан һаа, энэ уялга зорилгоё дүрбэн жэлэй хугасаа соо гүйсэд дүүргэһэн юм. Трестын хүдэлмэрилэгшэд мүнөө үедэ 13 миллион түхэригэй үнэтэй арһа баазада тушаагаад байна.

Энэ ехэ амжалтада Прибайкалиин коопзверопромхозой коллектив бодото хубитаяа оруулаа. Түс коллектив түсэбтэ табан жэлэйнгээ даабарине уйлүлэн дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур 1 миллион түхэригэй продукци тушааха амжаа. Шанар һайнтай, һайхан үнгэтэй арһатай ангуудые олошоруулхын тула тэсэбэри ехэтэйгээр, ехэ оролдосотойгоор ажаллаха хэрэгтэй. Эндэхи хүдэлмэрилэгшэд энэ зорилгодо хүрэхэмээр хүдэлдэг, һайн шанартай продукциин түлөө тэмсэдэг. Тиимэһээ эндэ тэжээгдэһэн сайбар боро үнгэтэй үнэгэдэй арһан гансаһа манай орон дотор бэшэ, мүн хилын саанахи гүрэнүүдтэ үнэлэгдэдэг болоһхой. Гадна түс коллективэй гэшүүд ажалдаа зохёохы ёһоор хандадагаа гэршэлдэг юм. Ахамад үсхэбэрилэгшэ Е. А. Клоков ухаалан зохёолгын дурадхал оруулаа һэн. Энэ дурадхалаарнь арһа элдэхэдэ хэрэглэгдэдэг оньһожоруулагдамал станогууд бүтээгдэһэн байна. Шэнэ техникын үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэхэдэ, ажалай бүтээсэ эрид дээшэлхэнь ойлгосотой.

Үнгэрһэн жэлдэ эндэхи хүдэлмэрилэгшэд энэ үнэгэн бүриһөө дунда зэргээр 7,2 гүлгэ абаха гэжэ шиидэһэн юм. Үүлтэр һайжаруулһанай, зүбөөр харуулһанай ашаар эдэнэр энэ тоогоо авар 9-дэ хүргэһэн байна. Зарим ушарта үнэгэдэй 12—14 гүлгэ түрэхэ ушар дайралдаа. Ангуудые хорууһалалгын гурим сахин баримталдаг хүнүүд социалис мүрысөөндэ заатагүй эрхимлэнэ. Тэдэнэй дундаһаа мэргэжэлэйнгээ нюусануудые гүйсэд шудалһан Н. А. Бобровская, А. А. Шамсутдинова, А. И. Трубачева, В. А. Черпецкая, ажалай ветеран М. С. Ершова гэгшэдые эгээл түрүүлэн нэрлэмээр. Ан үсхэбэрилэгшэдэй эрхим бэрхэ хүдэлмэрилэгшэдэй урда табигдаһан саашанхи зорилго ехэ. Ангуудай гарзада оруулангүй, үүлтэр һайжаруулхын хүдэлмэридэ эртэнэһээ бэлдэхэ шухала.

П. БУРМАКИН.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Прибайкалиин ан үсхэбэрилдэг фермэ дээрэ. 2. Эмэ үнэгэн бүриһөө дунда зэргээр 9,6 гүлгэ абаһан А. И. Трубачеева.

Авторай фото.

ШАТАР

ДҮРШЭЛ. ШАДАБАРИҺАА ЭХИТЭЙ

Һурагшадай дунда шатараар Зүүн Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй зонын мүрысөөн «Баргажан» гостиницын конференц-зал соо боложо үргэлжэлһөөр.

Зургаадахи турта Красноярскын команда Тувын АССР-эй түлөөлэгшэдтэй уулзахадаа, яаха аргагүй булюу байһанаа харуулжа, 8:0 тоотойгоор шүүгэд, нилээд урагшаа дабшаба. Түрүүшын нааданууда урагшагүйдэһэн Красноярска хизаарай команда эгээл дүршэл шадабаритай гээ һаа, алдуу болохогүй. Ушарынь юуб гэхэдэ, спортын мастерта кандидадууд И. Фейгельсон, А. Медведев гэгшэд командын бүридэлдэ ороно. Эдэнэртэй уулзаһан хүн бүхэнэй илалта түйлахын тула бүхы арга хабаяа элсүүлжэ, дабхар хүсэтэйгөөр, ехэ хүсэл эрмэлзэлтэйгээр наададаг байһаниинь элитэ. Тиигээшье һаань, Иосиф Фейгельсон, Андрей Медведев һүүлэй хэдэн уулзалгада шүүжэ, өөһэд өөһэдынгөө хюлгэнүүд дээрэ түрүү һууринуудта гараба. Иимэл ха юм даа дүршэл шадабари гээшэ!

Энэ нааданда Амарай областиин эдир шатаршад нэгэшье партидаа шүүгдэнгүй, Магаданайхидые илажа гараба—8:0. Илагшадай командаһаа С. Ментов, В. Кузьмин, И. Воробьёв, Л. Несин, О. Филатова гэгшэд илангаяа жэгдэ һайнаар наадажа, олон очко абаһан байха юм. Дүрбэдэхи хюлгэ дээрэ наададаг И. Воробьев бүхы уулзалгадаа шүүгээ.

Эрхүүгэй, Шэтын областьнуудай командануудай уулзалга һонирхолтойгоор хүлеэгдээ һэн. Бодото дээрээ тиимэ шанга тэмсэл болобогүй — эрхүүгэйхид 5,5 : 2,5 тоотойгоор булижа гараба.

Яхадай АССР-эй эдир спортсменүүд Камчаткын түлөөлэгшэдые 4,5 : 3,5 тоотойгоор илаһан байна.

Манай республикын эдир хүбүүд, басагад Сахалинай командатай наадахадаа 6,5 : 1,5 тоотойгоор шүүбэ. Нэгэдэхи хюлгэ дээрэ наадаһан Улаан-Үдын 25-дахи һургуулиин һурагша Баяр Буруев тэнсэшоо. Командымнай капитан — 32-дохи һургуулиин һурагша Цыбикжаб Туртуев нааданай түгэсхэлые (эндшпиль) һула муугаар үнгэргэнэ гэжэ хэлэлтэй. Энэшье үдэр С. Первушевтай наадахадаа, түрүүшээр яһала һайн ябаһан аад, саашадаа эдэбхиеэ алда алдаһаар эсэсэй һүүлдэ тэнсэхэ аргатай байһаншье, «шүүгдээб» гэжэ мэдэрһэниинь халагламаар. Тренернүүднай эдир шатаршанай энэ алдуу дутагдалые заһаруулха ёhотой.

Долоодохи нааданда Амарай—Камчатскын, Яхадай—Эрхүүгэй командануудай уулзалганууд 3,5 : 3,5 тоотойгоор дүүрэээ (нэгэ-нэгэ партинь хойшолуулагданхай). Сахалинайхид Тувын эдир шатаршадые 6,5 : 1,5 тоотойгоор шүүбэ. Примориин болон Красноярска хизаарнуудай түлөөлэгшэдэй наадан хүлеэгдээгүй үрэ дүн асарба — 1,5 : 5,5 (нэгэ партинь хойшолуулагданхай).

Манай эдир шатаршад Магаданай командые 5 : 3 тоотойгоор илаһан байна. Манһа… Ю. Барнаков, А. Николаев, Р. Эрхитуев, А. Столяров… гэгшэд эдэбхитэй һайнаа… наадана. Руслан Эрхитуев… зургаан партиһаа 5,5 очкотой… болоод, табадахи хюлгэ дээрэ… түрүү һуури эзэлжэ ябана… Юра Барнаков 5 очкотой бо-лонхой.

Долоон нааданай һүүлээр… Красноярскын шатаршад 37… очкотой (хоёр парти хойшолуулагданхай) болоод, түрүү… һууринда гараба. Амарай, Яхадай команданууд удаадахи һууринуудые эзэлнэ.

Даб дээрээ үнгэргэгдөөд… байһан уулзалгануудһаа тоо-шолоод хэхэдэ, дүй дүршэлөөр… түгэс Красноярска хизаарай… команда һүүлэй һүүлдэ илажа… гараха гэжэ һанахаар болоод… байна. Тиихэдэ Эрхүүгэй ба… Шэтын областьнуудай командануудай гэшүүд бултан соо-һоо эгээл эдир залуу байбашье, ехэл нэтэрүүгээр, хурсаар… наадана гэжэ тэмдэглэхэ зүү-рэа, нэгэ багахан дүршэл… гүйдэнэ гэжэ халагламаар бай… на. Зүгөөр эдэнэй ехэ ерээ… дүйтэйнь арсашагүй. Хари… хоёрдохи, гурбадахи һуури… эзэлжэ ябаһан Амарай, Яхадай команданууд эдэл һууринуудта үлэхэ аабза гэжэ сэ… нэхээр.

Мүрысөөн үргэлжэлһөөр… Мүнөөдэр — юһэдэхи наадан…

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ВЕТЕРАНАЙ ҮГЭ

Техническэ дунда мэргэжэл олгодог хүдөөгэй 4-дэхи училищада КПСС-эй XXVI съездые угтуулан, «Парти — үе сагаймнай ухаан бодол, нэрэ хүндэ, һэшхэл» гэһэн уншагшадай конференци үнгэргэгдэбэ. Һурагшад нэн түрүүн тобшо удхатай элидхэлнүүдые уншаа. Удаань «Эхэ оромни», «Парти — манай залан хүтэлбэрилэгшэ» гэһэн совет композиторнуудай дуунууд зэдэлээ.

Районой түб Петропавловкын библиотекын хүдэлмэрилэгшэ М. С. Мамаева түрэл партиингаа түүхэ тухай хөөрэһэн номуудые нэрлэжэ, гол удха тушаань тогтоһон байна.

Гэбэшье энэ конференцидэ эгээл һонирхолтойнь юун байгааб гэбэл, КПСС-эй съездын делегат байһан Ленинэй орденто В. П. Калёнов уригдажа, үгэ хэлээ. Тэрэ XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой лугомелиоративна отрядай бригадир юм. Коллективэйнгээ ажал хэрэг тухай, нуга сабшаланда тэжээл үргүүлэгшэдэй үүргэ зорилгонууд тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ, ерээдүйн мэргэжэлтэдые һонирхуулаа. Удаань комсомолдо абтаһан һурагшадта билетүүдые барюулан амаршалаа.

Г. ДАШИНИМАЕВ.

Зэдын район.

«Буркоопсоюзай» харьяата автомагазинуудай жолоошод-наймаалагшадай дунда үбэлэй үедэ малшадые эрхимээр хангаха талаар социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрбэ. Тэрэнние Яруунын райпогой автомагазинай жолоошон-наймаалагша Владимир Ринчинов, Бэшүүрэй райпогой автомагазинай жолоошон-наймаалагша Георгий

ХЭНИИНЬ ИЛАГША ААБ?

Конечных гэгшэд үүсхэһэн юм. Эдэ хоёр нүхэд республика дотороо хамагһаа түрүүлэн табан жэлэйнгээ даабари сүм бэелүүлһэн габьяатан.

Түрүүшүүлэй үүсхэлые жолоошод-наймаалагшад Н. Бородин (Хори), Н. Томилов (Түнхэн), А. Петряков, Л. Слепнев (Бэшүүр) болон бусад халуунаар дэмжэнхэй.

Эдэ үдэрнүүдтэ республикын нүүдэл худалдаа наймаа эрхилдэг хүдэлмэрилэгшэд 4 мянга гаран фермэ, отара дээгүүр ябажа, тэндэ хүдэлэгшэдые эд бараа, эдеэ хоолой зүйлнүүдээр хангана.

Д. ГАРМАЕВ.

ХЯАГТЫН РАЙОНДО

МЭДЭСЭ ЕХЭТЭН ИЛАБА

Хяагтын медицинскэ училищада уласхоорондын байдалда зорюулагдаһан долоон хоног үнгэргэгдөө. 3-дахи курсын студентнэр «Эб найрамдал тухай юу мэдэхэбиб?» гэһэн хөөрэлдөө эмхидхэжэ, «Ошон», «Гулабхаа», «Дэлхэйн һудаһан» гэһэн гурбан командын түлөөлэгшэд һанамжануудаа андалдаба, асуудал бүхэндэ зүб харюу үгэхын түлөө мүрысэбэ. Дүнгүүдэй гаргагдахада, Светлана Семеновнагай хүтэлбэрилдэг «Дэлхэйн һудаһан» гэһэн команда илангаяа олон очконуудые абаа гэжэ элирээ.

Американ дуушан Дин Ридэй дуулаһан дуунуудые, Чилиин поэт Виктор Харын бэшэһэн шүлэгүүдые студентнэр анхарал ехэтэйгээр шагнажа, сэдьхэлээ ханаһан байна.

ХҮНДЭТЭ АЙЛШАН

Ю. Ф. Фроловые Хяагтада һайн мэдэдэг. Арба гаран жэлэй саана тэрэ районно мүрысөөнүүдтэ судьягаар томилогдодог һэн. Мүн боксоор республикын чемпион байһан. Футболоор суглуулагдамал командын бүридэлдэ оролсожо, Хяагтын спортсменүүдэй нэрэ хүндые хамгаалалсадаг бэлэй.

Боксоор уласхоорондын категориин судья болотороо ургаһан Ю. Ф. Фролов һаяхан түрэл хотодоо айлшалжа, нютагайнгаа хүн зонтой уулзаба. Юрий Фёдоровичые эдир спортсменүүд илангаяа баяр баясхалантайгаар угтан абаа. Олимпиада тухай, хүүгэдэй, эдиршүүлэй спортивна һургуули тухай хөөрөөниинь илангаяа һонирхолтой байгаа. Хахасалган дээрэ тэрэ Олимпиин наадан тухай дурасхаалта бэлэг үхибүүдтэ барюулжа урмашуулаа һэн.

Е. СУРМАЧ.

СТУДЕНТНЭРЭЙ ОЛИМПИАДА

Буряадай багшанарай институдай биологи-химиин факультедэй студентнэр һуралсалдаа зохёохы ёһоор хандажа, биологическа олимпиаданuудта олоор хабаадалсадаг болоо. Энэ удаа иимэ олимпиада эмхидхэл һайнтайгаар үнгэргэгдэжэ, бүлэг бүхэнэй түлөөлэгшэд мүрысөөндэ эрхимлэжэ гарахын түлөө нилээд оролдоо.

Элидхэлнүүдые, рефератуудые бэшэһэн студентнэр эгээл түрүүлэн бэлиг шадабаряа гэршэлээ. Удха һайнтай, һонирхолтой ханын һонин гаргаха гээшэ удаадахи даабаринь байгаа. Ботаникын кафедрын багша В. И. Шмелёва, факультедэй декан С. Ц. Цыреторов гэгшэд биологёор долоон хоногые үнгэргэхэ үүсхэл гаргажа, зүбшэл заабаряараа туһалалсаа. Зун, нажарай үедэ хэгдэһэн шэнжэлгэнүүдэй дүнгүүдые абажа харахада, урмашамаар тоо, баримтанууд олон байгаа гэжэ тэмдэглэгдээ.

Олимпиадада илагшадые амаршалгын үдэшэ болоо.

Биологёор илангаяа ехэ мэдэсэ элирхэйлжэ, бүхы табигдаһан асуудалнуудта дүүрэн харюу үгэжэ амжагшад соо-һоо 131-дэхи бүлэгэйхид онсо шалгаржа, түрүү һуури эзэлһэн байна. Удаадахи хоёр һууридань 132-дохи, 111-дэхи бүлэгүүд гаралсаа. Тиихэдэ 111-дэхи бүлэгэй студентка Е. Епифанцева эрхим реферат бэшээ гэжэ магтуулба. Хоёрдохи һуури 121-дэхи бүлэгэй С. Тимин, гурбадахиинь 132-дохи бүлэгэй И. Мирошниченко гэгшэд эзэлээ. «Байгалда ажамидардаг амитад» гэһэн реферат бэшэһэн В. Кузовлевада дурасхаалта бэлэг барюулагдаба.

Үдэшын түгэсхэлдэ орой болотор хатар, дуунууд замхаагүй һэн.

Л. ЦЫРЕМПИЛОВ.

ҮШӨӨ НЭГЭ МУЗЕЙ

Нютагай хүгжэлтын түүхэ хүн бүхэнние һонирхуулдаг ха юм. Үбгэн залуу гэлтэгүй, үнгэрһэн саг тухай мэдэжэ абаха дуратайшуул барагдаха аал? Тиимэһээл районой түб Хэрэн тосхондо хизаар оронoo шэнжэлгын музейн нээлгын баяр ёһололдо хүн зон олоороо суглараа. Буряад янзаар баригдаһан модон байшангай богоһо алхан оробобди.

Нэн түрүүн партиин райкомой секретарь Э. В. Васильева шухала тон ушартай дашарамдуулжа, үгэ хэлэжэ, түүхэ гэрнэлһэн гуламта байгуулалсаһан А. Н. Пантелеев, В. Г. Усольцев, Д. Д. Аюшеева, О. Б. Аюшеева болон бусадые амаршалба. Удаань Эхэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай ветеран Л. М. Адушеев нээжэ хэлээ:

— Музей нээлгэмнай хүмүүжүүлгын удха шанартай. Мүнөө үеын залуушуул ба ерээдүйн хүнүүд үбгэ эсэгэнэрэйнгээ ажабайдалай үльгэр жэшээ дээрэ хүмүүжэн ургаха жэшээтэй.

Улаан лентын хайшалагдахада, ажалай ба дайнай ветеранууд О. Б. Аюшеева, М. Д. Софьин гэгшэд эгээл түрүүлэн музейн залда оробо. Наһанайнгаа амаралтада гараһан О. Б. Аюшеева буряад малгай, мүн Д. Д. Аюшеева музейдэ түйсэ бэлэглээ. Пенсионер Б. Г. Цыбикжапов 1905 ондо Италида бүтээгдэһэн хармаанай час бэлэг болгон бариба. Иигэһээр лэ экспонадууд бүри олошорхонь гээшэ.

Б. СЫРЕНОВ.

Түнхэнэй район.

ТУҺАТАЙ СЕМИНАР

Республикын һургуулинуудай дэргэдэхи хизаар ороноо шэнжэлгын музейнүүдэй директорнуудэй хүмүүжүүлгын талаар орлогшонорой хоёр хоногой семинар Улаан-Үдэдэ боложо дүүрэбэ. Республикын аяншалга болон экскурсиин талаар соведэй үүсхэлээр эмхидхэгдэһэн энэ семинарай хүдэлмэридэ дүшэ гаран һургуулиин түлөөлэгшэд хабаадажа, дүй дүршэлөө андалдаһан байна. Гадна семинарта хабаадагшадай урда республикын М. Хангаловай нэрэмжэтэ хизаар ороноо шэнжэлгын ба Ц. Сампиловай нэрэмжэтэ уран һайханай музейнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд һонирхолтой элидхэлнүүдые хэээ. Мэдээжэ уран зохёолшод Цыденжап Жимбиев, Анатолий Щитов, Лопсон Тапхаев гэгшэдтэй уулзалга үнгэргэгдөө.

— Алишье талараа ехэл һонирхолтой, аша туһатай семинар болоо, — гэжэ Захааминай районой Санагын һургуулиин түлөөлэгшэ, РСФСР-эй арадай гэгээрэлэй отличник Бадма Шойдоков хөөрэнэ.

А. ЖАЛСАНОВ.

ҺУРАГШАДАЙ ХУБИТА

Новоильинскын дунда һургуулиин һурагшад Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой 3-дахи отделенидэ һарадаа хоёр дахин ошожо, шефскэ туһаламжа үзүүлдэг. Класс бүхэнэй түлөөлэгшэд өөһэдын уялгатай, тусхай даабаритай. Жэшээлхэдэ, заримань шэбхэ шабааһыень гаргажа сэбэрлэдэг, малай байра сагаададаг. Нүгөөдүүлынь һаалишадай, мал харуулһалагшадай урда лекцинүүдые уншадаг, концерт наада табидаг.

Багшанар Р. В. Рябова, Т. В. Швецова, С. Н. Сафронова гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг классуудай түлөөлэгшэд илангаяа ехэ оролдолго үүсхэлтэйгээр хүдэлмэрилнэ.

Фермын һаалишадай дунда түс һургуули дүүргэһэн хүнүүд олон. Тиимэһээ үхибүүд юрэ туһаламжа үзүүлхэһөө гадуур мал ажал тухай мэдэсээ үргэдхэдэг, һаалишадай хөөрөөе шагнадаг гээшэ.

Загарайн район.

Л. ВИЛЬМОВА.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Үбэл—һуралсалай хаһа»— түрүү бэшэг. «КПСС-эй XXVI съездые угтуулан»— тобшо мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. «Соведүүд ба малай үбэлжэлгэ». Г. Клепиковэй «Шиидхэбэриинь саана юун бииб?» гэһэн статья. ТАСС-ай шэнэ һонин.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Областной партийна конференциин делегат». «Урагшаа һанаатай хүн»—П. Лосевой очерк. «Коммунистнуудай үзэл сурталай багажа зэбсэг»—ТАСС-ай материал. «Ой модошодой ба тарияашадай нягта холбоон»—А. Дежкинэй статья. «Түрэл орон доторнай»—ТАСС-ай суглуулбари.

Гурбадахи хуудаһанда. «КПСС-эй ЦК-гай проект зүбшэн хэлсэнэбди». «Хоолой цехэй шиидхэгдээгүй асуудалнууд»—А. Стрекаловскиин статья. «Баян ургасын үндэһэн»—Н. Чурина корреспонденци. «Хүнүүд, он жэлнүүд, ажабайдал». «Сэдьхэлэй үгэ»—Н. Тугутовай статья.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Минии аха» — Г. Башкуевай корреспонденци. «Амтан эдеэндэ дуратайшуул Улаан-Үдэдэ ажаһуудаг» — А. Григорьевой корреспонденци.

ТЕЛЕВИДЕНИ

Январиин 11-һээ 18 хүрэтэр

ВОСКРЕСЕНИ, 11

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — «Зарядкада гарагты!». 10.05—«Будильник». 10.35—«Советскэ Союзда алба хэнэб!». 11.35 —«Элүүр энхэ байлга». 12.20 —«Үглөөнэй почто»— хүгжэмтэ программа. 12.50 — «Советскэ Союз хилын саанаһаа ерэһэн айлшадай нюдөөр». 13.05 — «Хүдөөгэй час». 14.05—«Хүгжэмтэ киоск». 14.35—А. Гельман. «Нэгэ зүблөөнэй протокол» —Ленинградай М. Горькиин нэрэмжэтэ академическэ ехэ драмын театрай зүжэг. 16.15 —«Атомград» гэһэн документальна телевизионно фильм. түрүүшынхеэ харуулагдаха. 17.20—Фигурна һолжоролгоор СССР-эй чемпионат. Эхэнэрнүүдэй өөрын дуранай программа. 18.05 — Уласхоорондын панорама. 19.00 —«Пиф-Паф, ой, ой, ой», «Дом для леопарда»—мультфильмнүүд. 19.20—«Киногоор аяншалагшадай клуб». 20.20—«Мир в зеркальце», «Путь возврата», «Посещение» — «Арменфильм» студиин уран һайханай богонихон фильмүүд. 21.30— «Время». 22.00—Фигурна һолжоролгоор СССР-эй чемпионат. Спортивна хатар. 23.00 — «Таллинай хүгжэмтэ зурагууд». 23.25—«Да здравствует кино!»—телевизионно документальна фильм. 23.55 — Шэнэ һонин.

ПОНЕДЕЛЬНИК, 12

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 18.00 — Дамжуулгын программа. 18.05 — «Светофор» — һурагшадта зорюулагдаһан дамжуулга. 18.35 — Шэнэ һонин. 18.45 — Спортын һонин. 19.00 — «Уран бэлигтэнэй бүтээлнүүд» Д. Мадасоной 70 жэлэй ойдо зорюулагдаһан дамжуулга (буряадаар). 19.10 — «Зүүн Сибирь» — киножурнал. 19.50 —XXXI областной партийна конференциин делегадуудта зорюулагдаһан концерт. 20.30 — «Пять вечеров» — уран һайханай фильм. 22.10 — «Эрхэтэн ба Хуули». 22.50 — Соносхолнууд.

ВТОРНИК, 13

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — «Парень из тайги» — уран һайханай фильм. 11.25 — «Ан амитадай ажамидарал». 12.25 «Гармония» гэжэ камерна ансамбль наадаха. 12.55 — Шэнэ һонин. 14.55 — Дамжуулгын программа. 15.00— Шэнэ һонин. 15.20 — «Шинии ажал—шинии амжалтанууд». Киногой программа. 16.00 — «Эжын һургуули». 16.30 — «Манай адрес — Советскэ Союз». Кемеровскэ областиин уран һайханай бүлгэмэй коллективүүдэй хабаадалгатай программа. 17.05 — «Залуушуулай адресууд». 18.05 — «Түсэбтэ табан жэл ба коллектив». «Каршинска талые шэнэлэн һэргээлгэ». 18.35 — Совет композиторнуудай дуунууд. 18.45 — «Алкоголизм» — врачай хөөрөөн. 19.15 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ». 19.30 — Уласхоорондын конкурснуудай лауреадууд наадаха. З. Шихмурзаева (скрипкэ) ба А. Гарин (гитара).

Улаан-Үдэ. 19.40 — «Байгал» программа (буряадаар). 20.10 — «Совет сэрэгшэ»— киножурнал.

Москва. 20.25 — Р. Л. Стивенсон. «Приключения принца Флоризеля» — телевизионно олон серитэй уран һайханай фильм (1-дэхи сери). 21.30 — «Время». 22.05 — «Дэлхэйн үйлэ хэрэгүүд экран дээрэ». Политическэ шэнжэлэгшэ Н. Фесуненко дамжуулгада хабаадаха.

Улаан-Үдэ. 17.50 — «Шэнэ жэлэй уулзалганууд» (1980 оной декабриин 30-най дамжуулгын дабталга). 19.30 — Соносхолнууд.

Москва. 19.40 — «Эрдэм наукын һонин». Киргизэй ССР-эй Наукануудай академи.

СРЕДА, 14

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — Мультфильмнүүдэй программа. 10.35—«Приключения принца Флоризеля» — телевизионно олон серитэй уран һайханай фильм (1-дэхи сери). 11.40 — «Киногоор аяншалагшадай клуб». 12.40 — Фильм-концерт. 13.20 — Шэнэ һонин. 14.55 — Дамжуулгын программа. 15.00— Шэнэ һонин. 15.20 — Телевизионно баримтата фильмүүдэй программа. 16.25 — «Түрэл байгаалимнай». 16.45 «Ород хэлэн». 17.15 — «Горнистнууд, харюусагты».

Улаан-Үдэ. 17.45 —«Байгал» программа. 18.15 — «Смольнодохи Ленинэй кабинет» — киноочерк. 18.35 — «Баатаршалга» — телеальманах. 19.00 — «Зураг бүридэнь — наран!» 19.15 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ». 19.30 — Фильм-концерт. 19.55 — «Хүн ба хуули». 20.25 — «Приключения принца Флоризеля» — телевизионно олон серитэй уран һайханай фильм (2-дохи сери). 21.30 — «Время». 22.05 — Останкинай концертнэ студида уран зохёолшо А. Сафроновтой уулзалга. 23.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ».

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 17.45—Н. Жигановай хүгжэмтэ зохёолнууд.

Улаан-Үдэ. 18.35 — Соносхолнууд. 18.45 — «Агитаторнууд ба политинформаторнуудта туһаламжа». 19.05 — Баримтата фильмүүдэй программа. 20.05 — Фильм-концерт.

ЧЕТВЕРГ, 15

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 —«Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — «Горнистнууд, харюусагты!». 10.35— «Приключения принца Флоризеля» —телевизионно олон серитэй уран һайханай фильм (2-дохи сери). 11.40—СССР-эй арадай артистка Ирина Богачевагай концерт. 12.20 — Шэнэ һонин. 14.55 — Дамжуулгын программа. 15.00 — Шэнэ һонин. 15.20 «Ородой тала. Дүү хүбүүн»— телевизионно баримтата фильм. 16.15 — «Шатарай һургуули». 16.45 — Вольск хотын 200 жэлэй ой. «Вольск» гэжэ телевизионно баримтата фильм.

Улаан-Үдэ. 17.15 — «Пионерия» —киножурнал. 17.25 — «Уласхоорондын шэнжэлэл» (буряадаар). 17.40 — «Байгал» — программа.

Москва. 18.15 — СССР ба Монголой Арадай Республикын хоорондо хани барисаан, харилсаа холбоон ба бэе бэедээ туһалалсаха тухай хэлсээндэ гарай табигдаһаар жэлэй ойдо зорюулагдаһан кинопрограмма. «Монгол ороноор аяншалга» — кинопрограмма. Монголой Арадай Республикын Гүрэнэй дуунай ба хатарай ансамблиин концерт. 19.05 — «Шубуудай суглаан» — мультфильм. 19.15 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ». 19.30 — «Олон түмэнэй ленинскэ университет». «Социалис экономикые хүтэлбэрилгэ». Партиин ЦК-гай проектые зүбшэн хэлсэнэбди. 20.00 — «Дуратай аялганууднай». Электронно инструментнүүдэй ансамблиин концерт. 20.25— «Приключения принца Флоризеля» — телевизионно олон серитэй уран һайханай фильм (3-дахи сери), 21.30 — «Время». 22.05 — «КПСС-эй XXVI съездые угтуулан». Азербайджанай ССР-эй телевидениин программа. Азербайджанай КП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Г. А. Алиев үгэ хэлэхэ. «Шэнэ амжалтануудта» — баримтата фильм. Искусствын мастернуудай ба уран һайханай бүлгэмэй коллективүүдэй концерт. 00.05 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ».

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 17.15 — «Бидэнтэй хамта хэ, бидэнэр шэнгеэр хэ, бидэнһээ үлүү һайнаар хэ».

Улаан-Үдэ. 18.15 — Баримтата фильмүүдэй программа. 19.15 — Буряадай оперно театрай дуушадай концерт. 19.45 — Соносхолнууд. 19.55 — «Танай бэшэгүүдээр».

ПЯТНИЦА, 16

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00— «Время» — 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — «Бидэнтэй хамта хэ, бидэнэр шэнгеэр хэ, бидэнэрһээ үлүү һайнаар хэ». 11.05— «Приключения принца Флоризеля» — телевизионно олон серитэй уран һайханай фильм (3-дахи сери). 12.40 — Шэнэ һонин. 15.20 — «Сибирь ба Алас-Дурнын хизаараар» — киногой программа. 16.15 — «Шинии ленинскэ библиотекэ». «Империализм — капитализмын хүгжэлтын дээдэ шата».

Улаан-Үдэ. 16.45 — «Дуунтай уулзалга» (буряадаар). 17.25 — «Байгал» программа.

Москва. 17.55 —«Һурган хүмүүжүүлэгшэ» — телевизионно журнал. 18.25 — — «Онтохондо айлшаар». «Шелкунчик» — мультфильм. 19.15 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ». 19.30— — «КПСС-эй XXVI съездые угтуулан». «Агуу ехэ номой бүлэгүүд». «Шэнэ дабшалта тээшэ». 20.30 — Советскэ Союзай эрхим бэрхэ фигуристнуудай уран шадабари харуулагдаха. 21.30— «Время». 22.05 — Советскэ Союзай эрхим бэрхэ фигуристнуудай уран шадабари харуулалгын үргэлжэлэл. 22.35 — «Андрониковто үгэ үгтэнэ». «Кропоткинская, 12» — телевизионно фильм. 22.35 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ». 23.50 — «Советскэ искусствын мастернууд» СССР-эй арадай артист А. Соловьяненко дуулаха.

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 16.45 — «Дура… тай уран шүлэгүүдһай»… 17.15 — Концерт.

Улаан-Үдэ. 17.55 — Баримтата фильмүүдэй программа. 18.55 — «Балетн… сюитэ».

СУББОТО, 17

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00— «Время». 9.45 — «АБВГДейка»…. 10.15 — «Түрэ… хидтэ зорюулагдаһан дамжуулга». 10.45 — «Манай адрес — Советскэ Союз» Челябинска областиин уран һайханай бүлгэмэй коллективүүдэй хабаадалгатай программа. 11.20 — «Һайн ш… нартай эд бараа элбэг ехээр гаргаха».

Улаан-Үдэ. 11.50 — «КПСС-эй XXVI съездые угтуулан». «Факел» — з… луушуулда зорюулагдаһан дамжуулга. 12.20 — «Эрдэм наука ба техникэ» — киножурнал. 12.30 — Буряад хүгжэмэй концерт (у… гэтэ).

Москва. 13.15 — «Спортлотогой» 3-дахи тираж… 13.25 — «Наранай ба… нөөсэ». 14.25 — «Уран з… раашад тухай хөөрөөн… Фернан Леже. Түрэһөөр 1… жэлэйнь ойдо зорюулагдаһан… 15.00 — «Мүнөөдэр — т… би дэлхэйдэ». 15.15 — «Х… ни харилсаан» — телевизионно журнал. 15.45 Үхибүүдтэ фильм. 17.15 «Калугынхидай баримта… һан гол шэглэл» — телевизионно баримтата фильм… 18.05 — «Мэдээжэ аад, ю… бусын юумэн». 19.00 «Партиин ЦК-гай проект… зүбшэн хэлсэнэбди». По… тическэ шэнжэлэгшэ Ю. Летуновой хөөрөөн. 19.… — «Шэнэ жэлэй сэнхир г… ханай» концертнэ програ… ма. 21.30 — «Время». 22.… — «Шэнэ жэлэй сэнх… галханай» концертнэ програ… мын үргэлжэлэл. 00.05 Шэнэ һонин.

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 11.50 — «Мо… вичка» гэжэ телевизионно… клуб.

Улаан-Үдэ. 13.15 — Ү… бүүдтэ. «Я вас любил» уран һайханай фильм.

ВОСКРЕСЕНИ, 18

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 «Время» — 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.00 «Будильник». 10.30 — «Советскэ Союзда алба хэнэб». 11.30 — «Элүүр энхэ байлга». 12.15 —«Үглөөнэй почто» — Хүгжэмтэ програм… 12.45 — «Эрдэм наука ба техникэ» — киножурнал… 13.00—«Хүдөөгэй час». 14… «Хүгжэмтэ киоск». 14.3… М. Горький. «Дайс… М. Горькиин нэрэмж… Москвагай уран һайха… академическэ театрай фи… зүжэг. 16.50—«Доной… мунистнууд». «Директ… (1-дэхи дамжуулга). 17.3… «Киногоор аяншалагша… клуб». 18.30 — Уласхоор… дын һонин. 19.15 — Му… фильмнүүдэй програм… 19.50 — Л. Н. Толстой… хёолоор найруулагда… «Отец Сергий» — гэжэ у… һайханай фильм. 21.30 «Время». 22.05 — «Б… тухай». 23.30 — Са… спортоор дэлхэйн куб… хүртэхын түлөө. Австр… дамжуулга. 24.00. Ш… һонин.

Редакторай орлогшо П. Н. НИМАЕВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор—2-54-54, приемная —2-54-93, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства —2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21 информация—2-34-05, перевод—2-54-93, писем и селькоров —2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро —2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.
Н-02321. Заказ № 9. Индекс 5901.